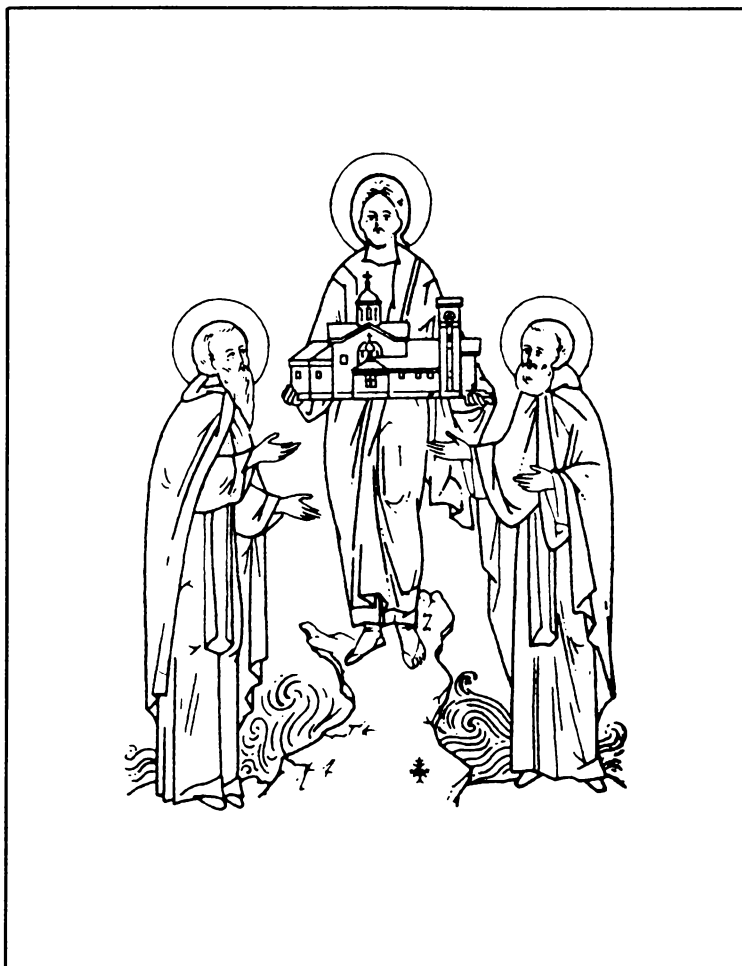

VALAMON YSTÄVÄT RY

1973 – 1983

Sisällys

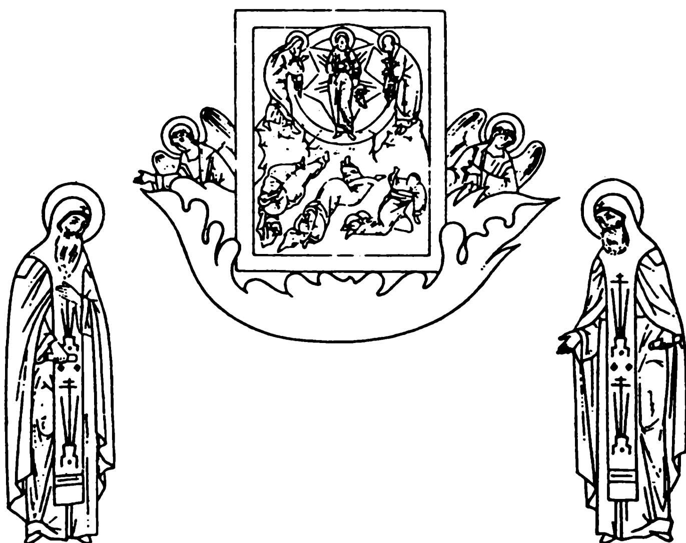
ISBN 951-95799-2-3

VALAMON YSTÄVÄT ry
1973–1983

Valamon Ystävät ry

VALAMON YSTÄVÄT ry
1973–1983

Tämä kirjanen on omistettu
valamolaisille ja Valamon ystäville
muistoksi ja kiitokseksi yhteistyöstä.

»Kuuluiksi tulivat teidän kilvoituksenne,
teissä alati palava rukouksen tuli ja
elämänne vapaaehtoinen ankaruus,
sillä piilossa ei pysy vuorella seisova kaupunki»

(Akatistos Valamon luostarin perustajille Sergeille ja Hermanille)

Valamon saaren kilvoittelijat ovat jääneet ajallisesti jo vuosikymmenien taakse. Mutta heistä säteilleen hengellisen valon kajastus on yhä vai-

kuttamassa. Tuota kajastusta on vaalimassa Uuden Valamon luostari, mutta tuota kajastusta omalle ajallemme ovat välittämässä myös kaksi yhdistystä, Valamo-seura ja Valamon ystävät.

Valamon ystävät ry viettää nyt toimintansa 10-vuotisjuhlaa, siksi kohdistamme sanamme nimenomaan sille ja sen jäsenkunnalle. Jäsenmäärän nouseminen yli kahden tuhannen on merkkinä siitä, että Valamosta on tullut käsite, joka vastaa kristityn hengellisen elämän kaipuuta.

Ensimmäisen vuosikymmenen aikana Valamon ystävät ovat puheenjohtajansa uhrautuvaa esikuvaa seuraten ahertaneet monella tavalla yhdistyksensä päämäärien hyväksi. Uuden Valamon kirkon aikaansaamisessa on Valamon ystävät ollut erittäin merkittävästi mukana. Mutta myös toiminnassa luostarielämän ja yleensä hengellisen elämän tunnetuksi tekemiseksi Valamon ystävillä on ollut erikoinen siunaus. Tätä tarkoittavasta julkaisutoiminnasta on erikoisesti mainittava Filokalian I osan ilmestyminen. Se on ollut merkkitapaus koko suomenkielistä käännöskirjallisuutta ajatellen. Pyhittäjäisien Sergein ja Hermanin rukouksien tähden Herra auttakoon kaikkia niitä, jotka työskentelevät Filokalian seuraavien osien valmistamisessa painokuntoon.

Paljon on vuosikymmenen aikana saatu aikaan. Mutta sekin sopii muistaa ja siitä iloita, että hengellinen rakentaminen ja rakentuminen on päättymätöntä. Kun Herramme sanan mukaan kokoamme aarteita taivaaseen, ne ovat siellä meitä

odottamassa. Ja mikä on osaltamme vajaaksi jäänyt, se täydennetään tulevassa elämässä meidän Herramme mittaamattomasta armosta ja rakkaudesta. Siksi myös kiitos kaikesta ja kaikki kunnia kuuluu Hänelle, kilvoituksemme alkuunpanijalle.

Herramme siunatkoon
Valamon ystävien uuden
vuosikymmenen
yksimielisyydellä ja
rakkaudella.

Hilkka Kuusela

Pääsiäisyönä

Ilonhuutoa ei voi
pidättää mikään,
ei salpa, ei synti,
ei kuolemakaan.

Isä kuolleista herätti
Poikansa tänään,
Pyhä Jumala, Väkevä
Kuolematon.

Kevään pääsiäisyö
on täynnä juhlaa,
ilolaulu ja ylistys
korvissa soi.

Oli Kristus kuollut
nyt Ylösnoussut.
Totisesti Hän nousi
ja nouseva on.

Valkoinen kirkko

Hohtavan valkoinen
tyhjä kirkko.
Enkelin sulka
piirtää nimeni
esirukouskirjaan

ja kerubit
sytyttävät käteeni
pääsiäistuohuksen.

Isä Sergei

Jäätyneeseen marraskuun maahan
laskimme lauta-arkkusi
isä Sergei
neljä päivää
ennen syntymäjuhlaasi.
Vuosi sitten
kolmantenakymmenentenä kolmantena
syntymäsi päivänä
sanoit tulleesi
Jeesuksen ikään.

Kristuksen kirkastuksen kirkossa
Valamon ikivanhassa luostarissa,
jossa suuri esikuvasi
pyhä Sergei, Karjalan valistaja,
kilvoitteli kahdeksansataa vuotta
ennen sinua,
siunasimme tomumajasi
haudan lepoon
ja rukoilimme kuolemattomalle sielullesi
iankaikkista muistoa.

Kun olimme hautasi umpeenluoneet
ja pystyttäneet koivuristin
märkään hiekkaan kuusenhavujen keskelle
puhkesi murheemme
kuin tulvavesi rantaniityille.

Itkimme ääneen poismenoasi
kunnes nuori ääni
meitä lohduttaa:
Ei varpunenkaan putoa oksalta
Sinun tietämättäsi, Herra.

Uusi-Valamo isä Sergein
syntymäpäivänä 18.11.1979

Sinä, Kristus, keskellämme

Keskellä ajan turhuuden,
kun olen väsynyt
kuuntelemaan ja katselemaan
kaikkea
saat, Herra,
silmäni avautumaan.

Auringon kajo
läntisellä taivaalla.
Tämä hiljaisuus,
liekehtivä loisto,
sanaton ylistys
valtakunnastasi Pyhä.

Aika ja iäisyys kohtaavat.
Taivas ottaa syliinsä
itkeneen maan.
Pilvien vaipoissa
kuninkuutesi värit,
Kristus.

Sinä asut yhä
keskellämme!

Kristus Kaikkivaltias, Deisis-ikonin keskiosa, Pyhän Kolminaisuuden kirkossa Oulussa. Temperamaalaus 1700-luvun lopulta tai 1800-luvun alkupuolelta. Valok. Petter Martiskainen

Igumeni Panteleimon

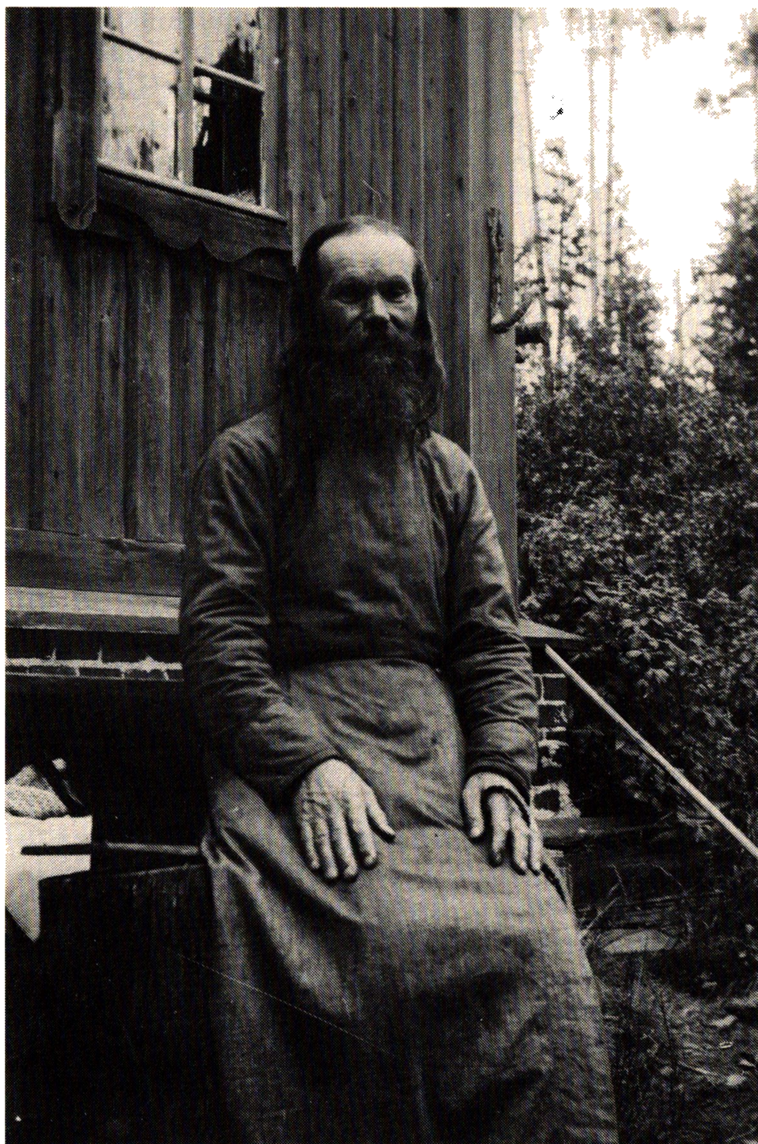
Lakkaamattoman rukouksen harjoittamisesta

Kiinnostus lakkaamatonta rukousta eli ns. Jeesus-rukousta kohtaan on viime vuosina julkaistujen sisäistä rukouselämää käsittelevien teosten kautta herännyt yhä useamman etsijän mielessä. Filokalia, kirkon askeetti-isien opetusten kokoelma ansaitsee näistä teoksista erityisen maininnan. Myös Valamon luostarin edesmenneen johtajan igumeni Haritonin Jeesus-rukousta käsittelevä kokoomateos on suomeksi julkaistuna hyvänä ohjekirjana lakkaamattomasta rukouksesta kiinnostuneille. Ohjeita ja innostusta sisäisen rukouksen harrastamiseen voi antaa myös Belgiassa vuonna 1971 venäjänkielellä julkaistu pieni kirjanen, jonka nimi suomennettuna kuuluu Hengen korkeuksissa. Teos on käännetty useille eri kielille. Se käsittää kaksitoista keskustelua Jeesus-rukouksen harrastamisesta luostareissa ja maailmassa. Kirjan tekijä on Sergei Bolshakoff, yliopiston ja lehdistön parissa elämäntehtävänsä suorittanut hengellinen kirjailija. Teokseen kuuluvat keskustelut on koottu pitkältä aikaväliltä. Osa niistä on lapsuuden muistoja tsaarinajan Venäjältä, osa taas kirjoitettu ja koettu ennen II maailmansotaa. Keskusteluista viimeiset ovat vasta viisikymmenluvulta. Meille merkittävää on se, että keskusteluista peräti neljä on kirjoitettu muistiin Suomessa. Tri Bolshakoff tapasi maas-

samme mm. skeemaigumeni Johanneksen ja skeemapappismunkki Mihailin Uudessa Valamossa ja pappismunkki Dorofein Keiteleen Hiekassa. Neljännen keskustelukumppanin nimi on haluttu jättää tuntemattomaksi. Muut teoksen henkilöt kirjoittaja on tavannut eri puolilla maailmaa matkatessaan kenet Ranskasta, kenet Eestistä, kenet Athos-vuorelta.

Lakkaamattomassa Jeesus-rukouksessa toistetaan jatkuvasti ääneen tai mielessä lyhyttä rukousta »Herra Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä». Sen oppimiseksi ja omaksumiseksi rukouksessa edistyneet antavat seuraavia ohjeita. Athos-vuorella sijaitsevassa Dionysios-luostarissa elänyt isä Eutymios opettaa rukouksesta näin: »Aluksi toista rukousta itseksesi, ääneen, niin usein kuin vain voit ja joka paikassa, keljassa ja myös ulkona kun ihmisiä ei ole lähettyvillä. Mutta sinun tulee toistaa rukousta ymmärryksellä, hitaasti, kyyneliin saakka herkistyneellä mielellä, kerjäläisen tapaan: 'Herra Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä'. Toista rukousta yhä useammin, aina kun siihen on vain mahdollisuus. Sitten toista sitä ajatuksissasi, mielessäsi mutta edelleen tarkkaavaisuudella ja hitaasti. Sen jälkeen voitkin yhdistää toisiinsa hengityksen ja sydämen lyönnin. Älä kuitenkaan rohkene tehdä tätä yksinäsi ettet joutuisi harhaan, vaan opettakoon sinua joku toinen, joka itse samoin kilvoittelee.»

Lakkaamattoman rukouksen opettajaa kutsumme ohjaajavanhukseksi. Oikean ohjaajan tunnusmerkkinä on se, että hän on hiljainen ja nöyrä, ei tuomitse ketään, ei ärsyynny, ei huuda eikä komentele. Skeemaigumeni Johannes muistuttaa

Skeemapappismunkki Mihail

myös siitä, että ohjaajavanhuksen alaisuudessa voi elää ainoastaan tietyn ajan. Kuka on oppinut harjoittamaan rukousta ja valvomaan ajatuksia, hän ei enää tarvitse ohjaajaa. Ei ole oikein pysyä jatkuvasti lapsena. Aikanaan on kasvettava aikuiseksi ja vastattava kaikesta itse.

Jeesus-rukouksen eräänä tärkeänä etuna kotona tai muualla toimitettaviin rukouksiin nähden on se, että sitä voi harjoittaa keskeytymättä ja kaikkialla: kotona, kadulla, matkan aikana, vankilassa ja sairaalassa. Tätä varten ei tarvita kirkkoa, keljaa eikä kirjoja. Sen harjoittaminen ei häiritse tai keskeytä omaa päiväjärjestystämme.

Ennen kuin ihminen voi omaksua lakkaamattoman rukouksen tai vakavalla mielellä ryhtyä sitä edes harjoittamaan, hänen on saavutettava oman mielensä tasapaino, sydämen rauha. Tämä merkitsee itsensä rauhoittamista. Konevitsan luostarin pappismunkki Dorofei kertoo, kuinka hänen oma valamolainen ohjaajavanhuksensa aikanaan puhui hänelle itsensä rauhoittamisen ehdottomasta tärkeydestä. Vanhus puhui nuorelle noviisille seuraavasti: »Dimitri, sinulla tulee olemaan kovin vaikeaa rauhoittaa itsesi. Kovin on sinulla luonne iloinen ja vilkas. Mutta jollet sisäisesti rauhoita itseäsi, et myöskään saavuta puhdasta rukousta ja koko munkkikilvoituksesi menee hukkaan.» Nuorukainen kysyi sitten ohjaajavanhukseltaan, mitä tämä itsensä rauhoittaminen tarkemmin merkitsi ja vanhus jatkoi: »Kuten näet, nyt on kesä mutta kuitenkin sinä jo mielessäsi odotat syksyä jolloin työt pelloilla vähenevät. No tulee syksy ja alat odottaa talvea, rekikeliä ja joulunpyhiä. Kun ne ovat tulleet, alat odottaa kevättä ja pääsiäistä, valoisaa Kristuksen ylösnouse-

musta. Katsos, nyt sinä olet kuuliaisuusveli, mutta etkö vain odotakin aikaa jolloin sinusta tulee viitankantaja? No, mutta sen jälkeen ryhdyt odottamaan mantiaan pukemista ja sitten pappismunkiksi vihkimistä. Kaikki tämä merkitsee sitä ettet ole sisäisesti rauhoittunut. Vasta sitten kun sinulle on kaikki yhdenarvoista, kevät tai syksy, kesä tai talvi, joulunpyhät tai pääsiäinen, oletko kuuliaisuusveli vai skeemamunkki ja ryhdyt elämään tätä päivää opilla 'riittää kullekin päivälle oma vaivansa', et haaveile ja odota, vaan annat itsesi kokonaan Jumalan tahdolle, silloin olet sisäisesti rauhoittunut.»

Skeemaigumeni Johanneksen opetuksen mukaan keskeistä Jeesus-rukouksen harrastamisessa on se, että rukoilijan tulee omata syvä nöyryys eikä lainkaan kuvitella mitään. Jeesus-rukousta luemme siksi, että muistaisimme jatkuvasti Herran ja syntejämme katuen saavuttaisimme sielun rauhan, sisäisen äänettömyyden, rakkauden lähimmäisiämme kohtaan ja totuuden.

Lakkaamattoman rukouksen harjoittamisessa on myös omat vaaransa, jotka tulee ennalta tietää. On nimittäin mahdollista, että ihminen harjoitettuaan jonkin aikaa Jeesus-rukousta ja huomattuaan itsessään tiettyä hengellistä kehitystä, alkaa sillä kerskailla. Hän lukee kaikki muut ihmiset itseään alemmiksi ja kelvottomammiksi, mutta itsessään näkee Jumalan valitun astian. Tällainen rukoilija tavallisesti tuomitsee kaikkia, menettää helposti malttinsa häntä arvosteltaessa ja on jatkuvassa levottomuuden tilassa. Näin hän, vaikka huutaakin avukseen Jumalaa, on kuitenkin sydämessään hänestä kaukana. Sen vuoksi on tarpeellista yhdistää rukouksien lukemiseen vielä

käskyjen täyttäminen. Sillä usko ilman tekoja on kuollut ja uskon tekojen kautta saavutetaan täydellisyys.

Samasta nöyryyden tunteen välttämättömyydestä puhuu myös Uuden Valamon toinen hengellinen ohjaaja skeemapappismunkki Mihail. Hän selittää, ettei kukaan pelastu ilman nöyryyttä. Meidän on muistettava, että elämämme loppuun asti tulemme lankeamaan synteihin, raskaisiin ja kevyihin. Tulemme vihastumaan, kerskailemaan, valehtelemaan, olemaan turhamaisia, loukkaamaan toisia, olemaan ahneita. Tämän kaiken tunnustaminen pitää meidät nöyrinä. Ei ole syytä ylpeillä silloin, kun joka päivä tekee syntiä ja loukkaa lähimmäistä. Jokaista syntiä varten on kuitenkin katumus. Teet syntiä ja kadut, jälleen teet syntiä – jälleen kadu. Näin loppuun saakka. Jos tämän muistat et koskaan joudu epätoivoon vaan vähitellen saavutat rauhallisen olotilan.

Tälle rukouksesta johtuvalle rauhallisuuden tilalle on jatkona hiljaisuus. Isä Mihailin mukaan hiljaisuuden lajeja on kaksi. Ensimmäinen niistä on vaitiolo. Se ei sinänsä ole huono asia. Ihminen ei siinä ainakaan houkuttele toisia kiusaukseen eikä itse loukkaannu. Toinen hiljaisuuden laji on sisäinen äänettömyys. Siitä pyhät isät puhuvat seuraavasti. On ohjaajavanhuksia, jotka puhuvat aamusta iltaan säilyttäen samalla itsessään hiljaisuuden, sillä he puhuvat vain sitä, mikä on hyödyksi toisille ja heille itselleen. Tätä tarkoittaa sisäinen äänettömyys. Tämän perusteella ymmärrämme, kuinka esim. Optinan luostarin ohjaajavanhus Amvrosi pystyi säilyttämään sisäisen rukouksen ja mielen hiljaisuuden, vaikka joutui käymään hengellistä keskustelua luostarissa kä-

Pyhäin Sergein ja Hermanin, Valamon luostarin perustajain ikoni. Ikonissa on kuvattuna Uuden Valamon kirkko.

vijöiden kanssa kaikki päivät aamusta iltaan.

Lakkaamattoman rukouksen oppinut ihminen on kaikkia muita ajatellen erikoisasemassa. Häntä voidaan verrata kukassa olevaan lehmukseen. Kun puussa ei ole kukkia eivät mehiläisetkään ilmesty siihen. Mutta kun lehmus alkaa kukkia, niin niiden tuoksu houkuttelee mehiläiset luokseen kaikkialta. Näin on myös Jeesus-rukouksen vahvistaman kilvoittelijan kohdalla. Samoja kukkivia puita ovat myös luostarit, joissa on rukousta harrastavia kilvoittelijoita. Munkit ovat paenneet maailmaa ja sen turhuutta. Rukouksen ihmisinä he kuitenkin tuoksuvien kukkien tavoin vetävät ihmisiä puoleensa ympäri maailmaa. Niin luostarinasukkaan kuin yksityisen rukouksessa kilvoittelevankaan ei tarvitse huolehtia eikä murehtia mistään maallisesta eikä aineellisesta. Hänen luokseen löytyy aina huolehtivia ihmisiä, jotka varjelevat häntä kuin silmäterää. Hänelle kaikki tulee aivan kuin itsestään. Kuka elää Kristuksessa, häntä Jumalan käsivarret kannattavat. Ja kuka etsii ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttaan, niin kaikki muukin on hänelle tämän ohessa tuleva.

Martti Ala-Annala

Elegia isä igumeni Simforianille

miten paljon olenkaan kaivannut sinua
viisas vanhus
viimeisten viikkojen aikana
silmiesi kimallusta
katsetta kaikkitietävää
tietoa luojan luota

kun sydämessäni on asunut suru
monenmuotoinen
suuren metsän kokoinen
kivenkova
kallion kyljestä lohkaistu
raskas raahata perässä

olen kaivannut sinua
kuhmuraista kättä kepin päällä
siunaukseen soveltuvaa
tutunomaista turvallista

kun suru poltti pihaltani
puiden lämpöisen huminan
lintujen laulun lakkautti
viserryksen virkistävän
vei vedet silmistä
käsistä karkoitti voiman

sinua olen kaivannut
kaivannut kauan sinua
kuuntelemaan kipujani katselemaan vaivojani
viisas vanhus valamolainen
itse kovia kokenut

lumihiuksi
harmaahapsi

huuruhuntu haudallesi
kevyt multainen peitto

Seija Viitaniemi-Lahtinen

Tito Colliander ja luostarilaitos

Kymmenisen vuotta sitten Tuomas Anhava luki radiossa Tito Collianderin seitsenosaista muistelmasarjaa jatkokertomuksena. Ihmiset kuuntelivat ohjelmaa paljon ja aina uudelleen ihmeteltiin — että se siellä on, luostari jossain Savossa tai Karjalassa, Suomen alueella kumminkin. Ja kun Leningradin berjozkasta löytyi nippu haaleasävyisiä kuvapostikortteja Pihkovasta, yritettiin tavailla niiden venäjänkielistä tekstiä ja nähdä niissä jotain siitä luostarista, joka Tito Collianderin oli innoittanut luomaan niin viehättäviä kuvia kirjojensa sivuille. Tämä kaikki oli hyvin romanttista materialistisen 60-luvun jälkeen. Tosin yksiin se ei mennyt maailmankuvan tieteellistämisen kanssa, johon monet vilpittömästi olivat paneutuneet. Huikeatasoinen toisinajatteleva hämmensi lukijansa. Häntä ei ollut helppoa käsitellä eikä analysoida, jos ei ensin antautunut ajattelemaan maailmasta vähemmän tietävämmin. Sitä paitsi uskonnollisia ja filosofisia teemoja käsitteleviä romaaneja ei meillä Mika Waltarin kirjoittamien lisäksi edes paljolti ollut. Tito Colliander, ihmisen sisäisen ristiaallokon kaunistelemattomana kuvaajana, antoi lukijoilleen pari ajalle outoa ideaa: häkellyttävän paljaan itse-erittelyn sekä nöyryyden ja vaatimattomuuden ihanteen; arvomaailman, jota kristillinen luostarilaitos, jo alkuvaiheistaan asti, on kunnioittanut.

Tito Colliander on syntynyt Pietarissa, ja hän vietti lapsuudessaan sekä myöhemmin aikuisena paljon aikaansa Kannaksella. Silti hän ei koskaan käynyt Valamossa silloin, kun se vielä sijaitsi Laatokan saarilla. Matkasta puhuttiin usein, se vain jäi aina suunnitelmaksi. Kylläkin jo vuoden 1915 kesästä Colliander, joka oli silloin 11-vuotias, muistaa silloisesta kesäpaikastaan, Nevan rannalta, isot mustanvihreät jokilaivat, jotka kuljettivat ympäri Venäjää tulleita pyhiinvaeltajia Valamoon. – Mutta se luostari, joka kirjailijan veti itseensä sijaitsi Virossa, pienessä Petserin kaupungissa.

Vuonna 1936 Tito Colliander oli matkustanut Viroon, Pihkovan seudulle, jossa hän majoittautui Malaja Patškovkan kylään, Petserin luostarin lähelle. Kauneus houkutteli esteetikon sisälle kirkkoihin. Muistelmasarjan kuudennessa osassa hän ihmettelee kokemaansa.

> Mitä nyt? Koenko minä ihmeen? Kauneus houkuttelee etsimään tietoa. Maiseman kauneus ja rakennuksien, kellojen soiton kauneus, laulun ja jumalanpalveluksen kauneus.

Kaupungin torilla myytiin vanhoja, uskonnollisia kirjoja. Colliander osti niitä kasoittain ja tutustui kirjoituksiin. Pitkät kirkkoslaavin kieliset rukoukset ja jumalanpalveluksen tapahtumat selkenivät. Vuoden päästä Collianderit, koko perhe liittyivät ortodoksiseen kirkkoon, »ilon yhteyteen». Samana vuonna, 1937, Collianderilta ilmestyi laajahko romaani, Korståget (Ristisaatto), joka on vahvasti omaelämäkerrallinen, Petserin elämyksistä lähtevä. Muistelmasarjan antama kuva Petseristä ja sen luostarista on idyllinomainen, harmoninen kauneus kattaa koko seudun.

Collianderit muuttivat Pariisiin vuonna 1938. Siellä kirjailija huomasi, että hänen uskonsa oli ollut tiiviisti yhteydessä Petserin kauneuselämyksiin; hänen uskossaan keskeisin sija oli ollut esteettisellä nautinnolla. Pyhien isien kirjoituksia lukiessa Colliander oli kiinnittänyt huomionsa isien sanavalintoihin, he käyttivät taistelutermejä. Aseet eivät vain olleet näissä kirjoituksissa ruumiin surmaamista varten, vaan niitä käytettiin ihmistä alinomaa vaanivaa pahaa vastaan taistellessa. Kilvoituksen aseina mainittiin rukous, valvominen ja paasto. Kerran Collianderin keskustellessa ystävänsä kanssa lähitaistelusta, hänelle selveni niin fyysisen kuin hengellisen voittajan yhteiset vaatimukset. Lähitaisteluun perehtynyt keskustelija nimittäin väitti, että onnistunut taistelu edellyttää askeettisuutta, jos siihen sekoittaa nautinnon, on erehtynyt. Travemündessä Collianderille tarjoutui tilaisuus tutustua Max Schmelingin itselleen rakentamaan valmennnusleiriin. Max Schmeling oli silloin nyrkkeilyn maailmanmestari. Kirjailija luuli tapaavansa arvostaantietoisen voittajan, mutta löysikin hyvin vaatimattoman, kaikessa ohjaajansa tahtoa noudattavan harjoittelijan. Ja kuitenkin juuri tämä mies oli se joka voitti, ei tahdoton sätkynukke. Luostarin salaisuudet paljastuivat nyt syvemmin: paikka ei kätkenyt sisäänsä vain esteettistä kauneutta, vaan vielä tärkeämpi sija oli eettisellä kauneudella.

Heinäveden Valamoon Colliander saapui ensi kerran 40-luvun lopulla. Hän oli silloin jo tavallaan »matkalla» niin kuin hän itse hengellisen elämänsä syvenemistä nimittää. Tapaamiset Valamon isä Johanneksen kanssa muodostuivat tär-

Skeemaigumeni Johannes

keiksi, kirjailijan elämää kannattaviksi tukipuiksi. Isä Johanneksen täydellisyyttä hipova vaatimattomuus ja rehellisyys heijastuivat Collianderin teosten maailmaan eräänlaisena venäläisen kansanihmisen pyhyytenä. Isä Johanneksen antama kuva luostarista on kaukana romantiikasta. Colliander kirjaa viimeisen muistelmasarjateoksensa loppuun isä Johanneksen kertomaa.

> Herra armahtakoon meitä. Luuletko sinä, että me luostarissa aina seisomme suorina, kuin palavat kynttilät. Koholla käsin, rukoillen, ylistäen ja anoen? Luuletko sinä, ettei meillä ole vaikeita kuivuuden, tyhjyyden, autiuden aikoja, niitä jolloin ihminen kulkee erämaa sydämessään? Oi, voi, joittenkin meistä täytyy kestää sellaista piinaa viikkomääriä, kuukausia, vuosikausia . . .

Kuitenkin näiden kilvoittelijoiden merkitys kirjailijan mielestä on niin suuri, että hän saman kirjan lopussa tiivistää suhdettaan isä Johannekseen.

> Miten latteata olisikaan elämäni, jos ei olisi ollut ihmisiä, jotka ovat etsineet pyhyyttä. Olisiko se enää elämääkään, muuta kuin eläimellistä olemassaoloa.

Luostari on Collianderin teoksissa valmennusleiri ja askeettisen lähitaistelun tapahtumapaikka, mutta myös muuta. Siellä eletään »kahdeksatta päivää». Päivää, jolloin ihminen on vapaa maallisen ajattelun tavoista ja elää keskellä ylösnousemuksen sarastusta, pääsiäisyön salaisuutta. Tätä kahdeksatta päivää voi kirjailija vain aavistella. Kirjailija jää sittenkin aina vain tarkkailijaksi. Hän on Martta, jonka tehtävä on ajatella moninaisia, luostarin asukkaiden Marian osaan hän ei pääse. Tämä ei Tito Collianderille ollut aina itsestään selvä asia. Vaan hänen ehdottomuutensa

Tito Colliander Uudessa Valamossa, valok. Vesa Pekka Takala

ajoi hänet kriisivaiheeseen, jolloin suhde kulttuuriin kärjistyi niin, että kilvoittelija jopa siirsi hyllystään pois kaiken kaunokirjallisuuden. Näihin kiivaisiin ratkaisuihinsa hän ei saanut edes aina ohjaajiensa siunausta. Piispa Aleksanteri varoitteli »liiasta kiihkeydestä», jollaista yleensä seuraa vastavaikutus. Muistelmasarjan kirjoitustyön alkaminen oli myönnytys kirjailija-minälle. Mutta muistelmasarjaa nykyisen kaltaisena tuskin olisi syntynyt ilman ristiriitoja, jotka kiduttivat kirjailijaa analysoimaan kaikkea niin, että hän muuttui itse tarkkailijan tarkkailijaksi.

Ihmisen maailmankatsomus liittyy aina jollain tavoin hänen elämänhistoriaansa. Collianderille kiintyminen ortodoksiseen kirkkoon ja sen luostareiden läheisyys merkitsi kotiin palaamista; se on paluuta kirkkojen Pietariin yhtä hyvin kuin lapsuuden venäläisen, ortodoksisen hoitajan syliin. Tässä paluussa Collianderin kiihkeä vapauden ja rakkauden etsintä sai myös vastauksen. Rakkautta, jossa on vain yksi aste, ei tarvitse etsimällä etsiä, se on elämänasenne. Ja vapaus, jonka etsijä aikoinaan halusi Peer Gyntin tavoin olla »itse itselleen kaikki», muuttui Valamon munkkien luona toisenlaiseksi vapaudeksi. Tämä vapaus antoi kirjailijalle intohimoista vapaammat silmät nähdä elämää entistä tarkemmin.

Nikolai Saiki

Ohjaajan neuvoja hengellisille oppilailleen

Kirjassani »Vanhan Valamon esilukija kertoo» olen kosketellut kilvoituselämää ja sen vaaroja, jotka voivat johtaa turmioon kilvoittelijan. Vaarallista on etenkin silloin, jos aloitetaan jokin kilvoitusmuoto ilman johtajan tai ohjaajavanhuksen ohjausta.

Kerron miten kävi Kiovan luolaluostarissa munkki Nikitalle. Hän ei halunnut ymmärtää luostarin johtajan neuvoa, häntä vaivasi turhamaisuus, jopa ylpeys. Tuntiessaan paremmuutta toisten edessä hän halusi saavuttaa jotakin ennenkuulumatonta. Hän kaipasi kiihkeästi ankaraa kilvoituselämää ja seurauksena tästä hän lankesi hengelliseen uutuuden viehätykseen.

Sitten kun arvoisa lukija on lukenut seuraavan kertomuksen munkki Nikitan elämästä, on helpompi ymmärtää kirjoitukseni ja luostarissa annettavan opetuksen tarkoitus. Luostarissa opetetaan jo pikku noviisejakin munkkeuteen ja heidän arvostuksensa on riippuvainen heidän edistymisestään luostarielämässä.

Esipaimen Nikita oli syntynyt Kiovassa, hän oli ensimmäisiä jotka vihittiin munkiksi pyhittäjäisien Antonin ja Feodosin perustamassa Kiovan luolaluostarissa. Esipaimen Nikita kilvoitteli luostarissa pyhittäjä Nikonin ollessa luostarin johtajana v. 1078–1088.

Nuorena munkkina Nikita halusi tulla kuuluisaksi munkkien keskuudessa ja pyysi igumenia siunaamaan hänet eristäytymisen kilvoitukseen. Igumeni oivalsi, että Nikita halusi turhamaisuudesta eristäytyä eikä siksi antanut Nikitan aikomuksille siunausta. Igumenin opetus oli turhaa eikä myöskään luostarin pyhittäjäisä Isaakin elämänkokemus vaikuttanut Nikitan päätökseen eristäytyä. Nuori Nikita sulkeutui omin päinsä keljaan ja kokemattomuuttaan hän joutui hengellisen uutuuden viehätyksen valtaan. Hän janosi kilvoittelua yksinäisyydessä ja itsevarmana hän pysytteli yksinäisyydessä.

Ei kulunut vuottakaan kun munkki Nikita lankesi kiusaukseen. Kerran rukoillessaan hän kuuli äänen, joka rukoili hänen kanssaan. Samalla hän tunsi hyvää tuoksua ja tämän jälkeen hänelle ilmestyi paholainen valon enkelin muodossa. Nikita otti hänet vastaan kuin Jumalan lähettämänä. Vale-enkeli pyysi Nikitaa olemaan rukoilematta ja sen sijaan lukemaan Vanhaa testamenttia. Vale-enkeli lupasi rukoilla Nikitan puolesta.

Nikita lakkasi rukoilemasta. Pian tämän jälkeen hän tiesi kaiken Vanhasta testamentista ja osasi sen ulkoa.

Nikita onnistui ennustamaan Novgorodin ruhtinas Gleb Svjatoslavitšin murhan. Kun tuli tieto että ennustus oli käynyt toteen toukokuun 30 p:nä 1079, Nikita tuli kuuluisaksi selvänäköisyydestään ja kansaa alkoi tulla hänen luokseen kysymään neuvoja. Tämä antoi erakkokilvoittelijalle uskoa, että hänen valitsemansa elämäntapa oli oikea. Rukousta ja katumusta hän lakkasi muistamasta. Kävijöiden kanssa hän usein keskusteli Vanhasta testamentista.

Nikita vältti puheissaan Jeesusta Kristusta eikä maininnut Herran nimeä. Koskaan hän ei puhunut pyhästä evankeliumista. Tästä Kiovan luolaluostarin pyhät isät päättelivät, että munkki Nikita oli joutunut hengelliseen kiusaukseen. He eivät jättäneet veljeään hätään, vaan päättivät yksissä tuumin koettaa pelastaa hänet. Pyhät isät alkoivat rukoilla erakon puolesta, heitä oli igumeni Nikon (muistopäivä 23.3.), Pimen paastoaja (27.8.), Jesaja, myöhemmin Rostovin piispa (15.5.), Matteus selvänäkijä (5.10.), Isaaki erakko (14.2.), Agapit lääkäri (1.6.), Grigori ihmeidentekijä (8.1.) ja Nestor kronikan kirjoittaja (27.10.) Näiden esirukoukset Herra kuuli ja munkki Nikita vapautui synnin viehätyksestä.

Kun pyhät isät halusivat tämän jälkeen keskustella Nikitan kanssa Vanhasta testamentista, kävi ilmi ettei entinen omavaltainen erakko muistanut sanaakaan siitä eikä osannut enää edes lukea. Pyhien isien piti alkaa opettaa häntä lukemaan.

Nikitan katumus oli syvä ja vilpitön. Hän alistui täydellisesti pyhien isien käskyihin ja aloitti uudenlaisen ankaran kilvoittelun igumenin luvalla.

Monet, monet vuodet Nikita itki tekemäänsä syntiä. Hän suoritti nöyrästi kaikki hänelle määrätyt kuuliaisuustehtävät.

Vuosien kuluttua hän oli kehittynyt täydelliseksi askeetiksi. Vuonna 1096 Kiovan metropoliitta Jefrem vihki hänet piispaksi ja määräsi hänet Novgorodin hiippakuntaan, jossa hän kuoli tammikuun 30 p:nä 1108. Hän oli Novgorodin kuudes piispa. Vuonna 1558 löydettiin hänen pyhät jäännöksensä ja hänet kanonisoitiin pyhäksi 30 p:nä huhtikuuta.

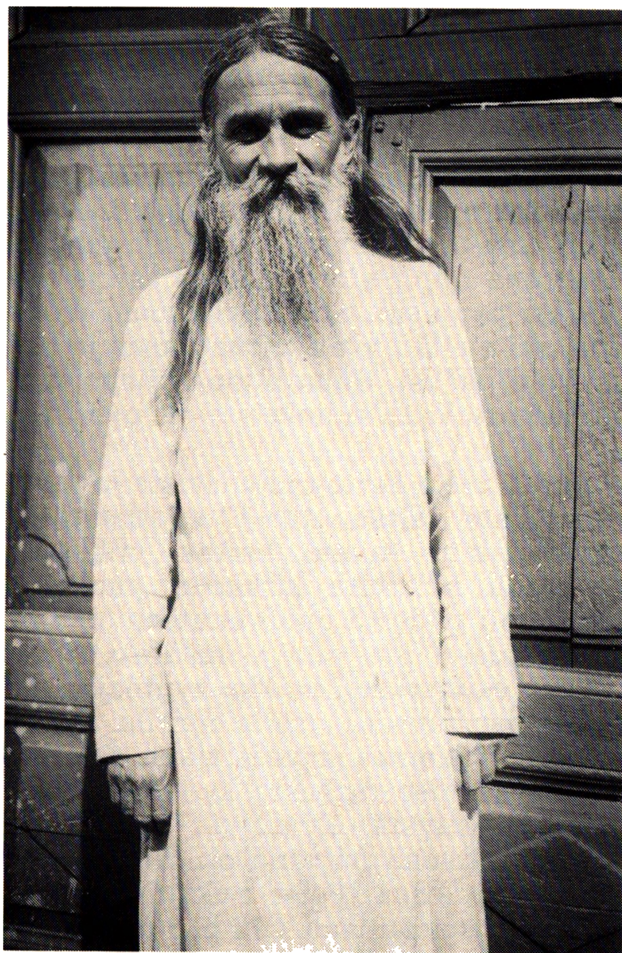
Nyt ymmärrän paremmin kuin nuorena silloista rippi-isääni pappismunkki Pamvaa, kun hän isällisesti neuvoi, ettei omin päin saisi aloittaa minkäänlaista kilvoitusmuotoa. Hän kertoi aina vaaroista, joihin paholainen houkuttaa kokematonta virittämällä hengellisiä viettelyksiä ja johdattamalla häntä ylpeyteen. Paholainen voi ottaa vaikka valon enkelin hahmon.

Isä Pamva puhui aina tästä vaarasta nuorelle aloittelevalle kilvoittelijalle. Hänen sanojensa mukaan kilvoittelija varovasti aloittaen saavuttaa vähitellen täydellisyyttä.

Tunnettua on, että luostarissa on otettava aina siunaus pappismunkilta. Isä Pamva oli nuorien noviisien ohjaajavanhus ja rippi-isä. Hän suoritti siunaamisen rauhallisesti, kosketti siunaavalla kädellään siunattavan otsaa, rintaa ja molempia olkapäitä.

Ensimmäinen kirja jonka hän määräsi luettavaksi oli Dobrotoljubie (Filokalia). Totta sanoen se on viisasten kirja, nuoret noviisit eivät ymmärtäneet kaikkea mitä siihen on kirjoitettu, koska nuorilla ei ole tarpeeksi tietoa munkkien elämästä eikä käsitystä siitä, mitä tarkoitetaan pyhällä kuuliaisuudella. Kuitenkin nämä nuoret pojat tekivät kaikki heille määrätyt työt, vaikka he vasta aikuistuttuaan käsittivät mitä on pyhä kuuliaisuus. Luostarissa slaavinkielinen nimitys noviisille on poslušnik, ehkä se on sanasta poslušanie. »Poslušnik nesjot poslušanie», »noviisi suorittaa kuuliaisuustehtäviä».

Luostarin sääntöjen mukaan kuului Vanhassa Valamossa käydä joka viikko ohjaajavanhuksen luona, usein tämä oli sunnuntaisin. Häneltä sai neuvoja pahoja ajatuksia vastaan. Tämä ei ole sa-

Isä Pamva

maa kuin ripitys ennen Pyhää Ehtoollista.

Monet staretsit eli ohjaajavanhukset valitsivat pyhien ihmisten elämäkertoja, joiden avulla tekivät opetuksensa ymmärrettäväksi ja antoivat esimerkin mitä seurata. Rippi-isälläni Pamvalla oli esimerkkinä tuo juuri kerrottu piispa Nikitan elämä.

Valamon luostarissa opetettiin nuoria noviiseja toivossa, että heistä tulisi munkkeja. Luostarissa tarvittiin aina täydennystä munkkien tehtäviin ja mitä nuorena oppii sitä vanhana taitaa. Niinpä esimerkiksi pappismunkki Savva meni luostariin nuorena, sai siellä hyvän kasvatuksen ja tuli taitavaksi rippi-isäksi. Hän oli jopa piispojen rippiisä, puhumattakaan munkeista ja pyhiinvaeltajista.

Minun piti vielä kertoa noviiseista ja sarkatakkien kantajista, iältään 10–12-vuotiaista ja sitä vanhemmistakin. Kolme kertaa viikossa piti nousta puoli kolmelta kirkkoon puoliyöpalvelukseen. Puoli viidestä puoli kuuteen oli aamutee ja aamukuudelta piti olla jo määrätyllä työpaikalla. Otan esimerkiksi vaikka kyntöajan. Peltoja kynnettiin parihevosilla isolla auralla. Joku poika oli hevosten ohjaajana ja patistajana. Kun kahdeksan tuntia kävelee raskasta kyntöpeltoa, tuntee varmasti väsymystä. Kyntötyöt kestivät useita viikkoja ja kolmena päivänä oli viikolla käytävä aamuyöstä kirkossa. Pojat nukkuivat väsymyksestä melkein seisaallaan. Olinhan minäkin niissä hommissa ja muistan miten vaikeaa oli nousta noin varhain.

Lauantain vigiliat olivat pitkiä, silloin riitti pojille, että he olivat kirkossa kunnes polyeleo päättyi. Polyeleo on juhlallisin kohta vigiliassa,

Nikolai Saikille myönnettiin muistelmistaan Pyhän Karitsan Ritarikunnan mitali

lauletaan »Kiittäkää Herran nimeä» ja silloin on suuri suitsutus alkaen keskeltä kirkkoa. Jos sattuu olemaan isompi pyhä lauletaan ylistyslaulu. Lauantaisin tuodaan keskelle kirkkoa pyhä evankeliumikirja kaltevan pöydän päälle. Pojat pääsivät kotiin vasta suudeltuaan evankeliumikirjaa. Kun munkit kävivät suutelemassa evankeliumikirjaa tai vietettävän pyhän ikonia, niin pojilta meni melkein kanonin loppuun asti, ennenkuin he pääsivät lähtemään. Kanoni on yhdeksänosainen rukoussarja, sen alussa ja myös jokaisen kanonin osan välillä lauletaan irmossi.

Kerran minä jouduin olemaan töissä heinäpellolla ja seuraavana yönä sammuttamassa tulipaloa. Sitten nukuin vuorokauden syömättä ja juomatta. Joku kyllä yritti herättää päivälliselle, mutta valtava väsymys voitti.

Tässä olen kertonut miten raskasta ja vaativaa luostarielämä oli nuorille pojille, kun ei saanut nukkua tarpeeksi joka yö. Isä Pamva lohdutti minua sanomalla, että kuka on kestänyt loppuun asti, hän saa kirkkaimman kruunun, hän pelastuu.

Mariamne Purmonen

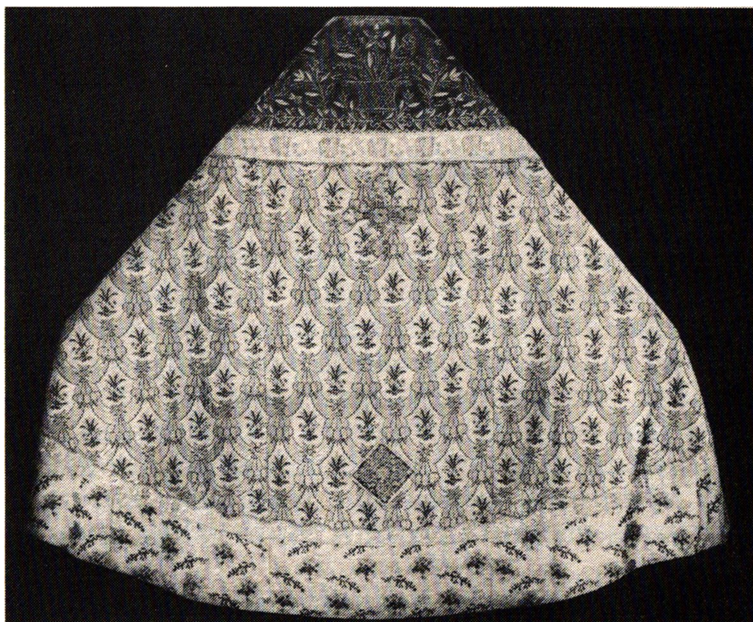
Kirkkotekstiilien konservoinnista

Kirkkokunnassamme on suuri määrä vanhoja ja korvaamattoman arvokkaita tekstiilejä, jotka saattavat olla hyvinkin heikossa kunnossa. Kankaat on kudottu käsin silkillä, hopealla ja kullalla. Useissa jumalanpalveluspuvuissa ja ehtoollispeitteissä on helmi-, hopea- ja kultakirjontaa. Niiden asianmukaiseen huoltamiseen ei ole näihin asti kiinnitetty paljoakaan huomiota. Varsinaiseen konservointiin on ollut hyvin vähän mahdollisuuksia.

Nyt tässä asiassa kuitenkin on tapahtumassa myönteistä kehitystä. Hiljattain on Kuopion kirkkomuseoon valmistunut nykyaikainen tekstiililaboratorio, jossa työskentelee puolipäivätoiminen tekstiilikonservaattori. Kuten tunnettua, myös Valamon luostariin parhaillaan rakenteilla olevaan konservointilaitokseen on suunniteltu tekstiililaboratorio.

Mistä sitten tekstiilien konservoinnissa on kysymys? Tähän voisi vastata lyhyesti vain sanomalla että konservoinnin tarkoituksena on pysäyttää vaurioiden lisääntyminen ja luoda olosuhteet, joissa tekstiili mahdollisimman kauan säilyy vahingoittumattomana.

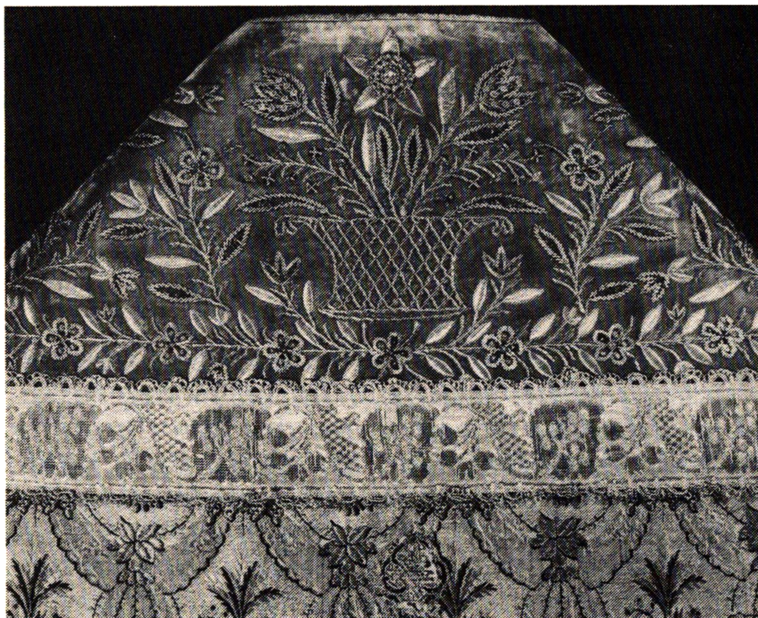
Miten tämä käytännössä tapahtuu? Konservoitavat tekstiilit luetteloidaan ja kuvataan ensin, sitten ne puhdistetaan laboratoriossa siten kuin kunkin tekstiilin laatu ja kunto edellyttävät. Mi-

käli tekstiili on hyväkuntoinen, se vahvistetaan tukikankaalla ja tietyillä pistoilla.

Konservoitu tekstiili varastoidaan sopivan kokoiseen laatikkoon tai vaatepuulle ja suojataan. Varaston tulee olla pimeä, viileä (16°C) ja hyvin ilmastoitu. Kosteuden tulisi olla tasainen (n. 50 Rh).

Jotta seurakuntiemme arvokkaat tekstiilit tulisivat asianmukaisesti hoidetuiksi tarvitaan paljon lisää valistusta, tietoja ja taitoja. Pahinta, mitä saatetaan tehdä, on se, että tekstiilit viedään kemialliseen pesuun tai annetaan ompelijan paikattaviksi. On parempi ommella kokonaan uusia kappaleita kuin menetellä näin vanhojen arvok-

Kuvissa feloni ja sen yksityiskohta kukikasta brokadia, olkakappale kullalla ja hopealla kirjailtua tiilenpunaista samettia 1800-luvun alkupuoli, Valamon museo, OKM 286, valok. Vesa Pekka Takala

kaiden kanssa. Kirkkomuseon tekstiililaboratorio ja toivottavasti myös Valamon konservointilaitos ovat tulevaisuudessa valmiit tällä alueella palvelemaan myös seurakuntia. Uusia kirkkotekstiilejä ommellaan äskettäin toimintansa aloittaneessa kirkkokunnan ompelimossa Kuopiossa.

Irinja Nikkanen

Sisäinen työskentely luostarissa Filokalian isien kirjoitusten valossa

Luostareista puhuttaessa kiinnitetään yleisesti huomiota niiden historiallisiin vaiheisiin, rakennustaiteeseen, ikoneihin ja muuhun luostarin taiteelliseen esineistöön. Mainitaan mitä kirjoituksia luostarissa on syntynyt, kopioitu tai säilytetty, kerrotaan kirkonmenoista ja laulusta. Vielä kiinnitetään huomiota luostarin sosiaaliseen tehtävään hädänalaisten auttajana tai maanviljelyksen edistäjänä. Tiedetään että luostarit ottavat vastaan pyhiinvaeltajia ja turisteja ja että siellä pidetään paljon jumalanpalveluksia päivittäin.

Monelle on myös tuttu vertaus, että munkki on kuin tarun Atlas-jättiläinen joka kantaa harteillaan maapalloa. Hän rukoilee koko maailman puolesta ja kantaa sillä tavalla kaikkien ihmisten taakkaa.

Mutta vähän puhutaan ja kirjoitetaan yksityisen munkin sisäisestä elämästä, mistä hänen ajatusmaailmansa koostuu ja minkälaista on hänen hengellinen kehityksensä.

Ennenkuin yritämme käsitellä tätä aihetta on syytä tutustua eräisiin ortodoksisen kirkon uskonkäsityksiin, nimittäin ihmiskäsitykseen, synnin määrittelemiseen ja vanhurskauttamisoppiin.

Ihminen oli alkuaan ensimmäinen Jumalan ikoni eli kuva ja kaltaisuus. Jumala ei ollut luonut mitään pahaa, ja luomakunnan monipuolisin ja loistavin taideteos oli ihminen. Sitten aikojen kuluessa kävi tälle taideteokselle niinkuin muillekin taideteoksille maailmassa käy, se sai likakerroksia, meni osittain rikki, sitä on paikkailtu ja päällemaalattu virheellisellä tyylillä, tuhoeliöt pesivät siinä. Sanalla sanoen se on menettänyt alkuperäisen kauneutensa, raikkautensa ja loistonsa. Jumalan ikoni likaantui, sairastui, särkyi, ja kaiken tämän aiheuttajaa sanotaan synniksi. Synti ei ole varsinaisesti mitään välien rikkoutumista Jumalan kanssa eikä oikeuden loukkausta juridisessa mielessä.

Ihmisen loi siis Jumala omaksi kuvakseen, ikonikseen. Nyt herää kysymys, kuinka voimme tunnistaa ihmisessä Jumalan kuvan, kun kukaan ei ole nähnyt Jumalaa. Jumalahan on todettavissa maailmassa vain aspekteissaan, mutta itse tekijää emme voi havaita. Se missä parhaiten tavoitetaan alkuperäinen ihanne on Kristus, uusi Aadam, uusi luomus. Tämä on malli johon kristityn ihmisen uudistumispyrkimys perustuu.

Ortodoksisen ihmiskäsityksen mukaan ei voida erottaa henkeä ja ruumista, vaan ne ovat yksi kokonaisuus. Ruumis vaikuttaa sieluun ja päinvastoin. Ei ole niin että liha on paha ja sielu hyvä. Päinvastoin suurimpiin synteihin lukeutuvat juuri henkiset intohimot kuten ylpeys.

Tämän ihmiskäsityksen kanssa tulee loogisena jatkona, että ei voida tunnustaa Lutherin tavoin ihmisen tulevan vanhurskaaksi yksin uskosta ja armosta, vaan on pyrittävä myös omin ruumiin ja hengen voimin palvelemaan hyvää. Usko ja armo

tunnustetaan ja arvostetaan korkeimmalle, mutta ajatellaan, että jos ihminen rakastaa hyvää sen tulee myös ilmetä hyvinä tekoina ja hyvinä ajatuksina.

Kun synti on alkuperäisen luomuksen turmeltumista, niin ei katumustakaan käsitetä niinkään syntien suremiseksi vaan jatkuvaksi mielen uudistamiseksi, metanoiaksi. Kertaheitolla ei saada tätä aikaan, vaan suurella ja jatkuvalla vaivannäöllä kerros kerrokselta yritetään poistaa alkuperäistä kuvaa turmeleva lika. Niitä ihmisiä varten jotka haluavat antautua päätoimisesti tähän katumuksen eli uudistumisen työhön, on perustettu luostari.

Ortodoksisen askeesin perusajatuksen voisi ehkä yksinkertaisesti luonnehtia näin: Ihmisen mieli on kuin määrämitallinen astia. Jos täytät tämän astian tällä ja tuolla aineella, siihen ei ehkä mahdukaan muuta. Ihmisen ei tarvitse heittäytyä tajunnanvirran armoille ja täyttää mielensä maljaa millä tahansa, vaan hänen on mahdollista joko ottaa vastaan ajatuksia sellaisina kuin ne ympäristön antamina virikkeinä tai omasta ruumiista tulevina tarjoutuvat tai sitten hän voi valikoida niitä jo mielen porteilla. Mieli eli sydän on se astia, jonka täyttämisestä riippuu mitä asiaa ihminen palvelee. Askeesia harjoittava torjuu ihmiselle ominaisen vapaan tahdon avulla sellaisen ajatussisällön, jonka hän tajuaa pahaksi.

Tekemänsä pahan teon muiston ihminen säilyttää sydämessään ikäänkuin arkistoituna. Kun hän tekee saman pahan teon usein, paha pinttyy sydämeen, ihminen paatuu. Sieltä sydämen arkistosta paha nousee uudelleen esille. Tehtäväksi tulee siis sekä vartioida sydämen porttia niin ettei

paha pääse sinne että saada jo arkistoitunut paha pois sydämestä.

Kun pahaa ei harrasteta, taipumus siihen surkastuu kuin käyttämätön lihas.

Mielen hallitsemiseksi on menetelmä, jota munkit kuvaavat havainnollisesti näin: pidetään ikäänkuin peiliä kädessä. Siitä näkyy mitä ajatuksia on lähestymässä sydämen porttia. Itse ollaan sulkeutuneina sydämen kammioon. Kun jokin sopimaton ajatus on tulossa, pysäytetään se radikaalisti porteille. Pysäyttämisaseena on lyhyt ja palava rukous. Jos laskee pahan ajatuksen niin pitkälle, että alkaa seurustella sen kanssa, on tekokin jo lähellä.

Munkin työ on rukous. Sen tasapainottamiseksi ja terveyden ylläpitämiseksi itäisen kristikunnan luostareissa harjoitetaan myös ruumiillista työtä.

Simeon Uusi Teologi opetti 1200-luvulla eri rukoustavoista, että on kolme tapaa rukoilla.

Ensimmäisellä tavalla rukoilevat kuvittelevat ajatuksissaan taivaallista kauneutta, enkelikuoroja ja vanhurskaiden asumuksia. Joka tällä tavalla rukoilee kokoaa rukoillessaan mieleensä kaiken mitä hän on oppinut Raamatusta. Tällä hän saa mielensä haluamaan Jumalan rakkautta. Mutta näin rukoilevat kaipaavat vain tätä tunnelmaa, ovat tyytyväisiä siihen ja tulevat ylpeiksi. He luulevat jo saavuttaneensa päämäärän. Simeon Uusi Teologi sanoo: Jokainen järkevä ihminen voi ymmärtää sen vahingon, jonka tämä rukoustapa aiheuttaa.

Toinen tapa on seuraava: Mieli vetäytyy erilleen aistillisista asioista ja osaa varjella itseään ulkoisilta vaikutteilta eikä tuhlaa voimaansa turhiin maallisiin asioihin. Rukoilija lausuu rukouksensa

tarkkaavaisuudella. Mutta koska hän ei osaa varjella sydäntään, hänen valppautensa on vain kuviteltua ja hänen päässään eli ajatuksissaan riehuvat ristiriitojen myrskyt. Hänen sisällään vallitsee pimeys eikä hän näe, mikä henkinen vihollinen tai vaara häntä uhkaa. Vaikka hän miten rukoilee ja tuhlaa voimiaan, hänen valppautensa on vain kuviteltua. Ylpeydessään tällainen ihminen halveksii toisia ja pitää itseään sopivana johtamaan toisia.

Tämä on sellaisen ihmisen rukoustapa, joka ei pysty erottamaan ajattelemista ja rukousta aivan eri toiminnaksi.

Todella tuloksellliseen rukoukseen pääseminen vaatii hengellistä kokemusta ja tietoa. Luostareissa on kehitetty ns. ohjaajavanhusjärjestelmä, missä vanha kokenut munkki seuraa tarkoin nuoremman kehitystä. Kaikki tieto jota käytetään on kokemusperäistä. 400-luvun pyhittäjä Markus Askeetti sanoo, että ei ole sanaa, joka olisi tekoa viisaampi tai hyödyllisempi.

Kolmas tapa rukoilla on todella ihmeellinen ja ne jotka eivät ole sitä kokeneet eivät pidä sitä mahdollisena, sanoo pyhä Simeon. Hän kuvailee sitä näin: Osoitetaan kuuliaisuutta ohjaajavanhukselle ja sillä tavalla vapaudutaan kaikesta huolesta. Silloin katkeavat kaikki siteet jotka sitovat rukoilijan maailman haluihin ja hänestä tulee rohkea taistelija. Mitä surua tai huolta silloin voisi enää ihmisellä olla. Nyt hän voi puhtain mielin rukoilla Jumalaa. Tässä rukoustavassa ei ole tarpeen mikään rukousasento eikä katseen kohottaminen taivaaseen, mitkä rukoustavat ovat ensimmäisen ja toisen tavan tunnusmerkkejä. On tarpeellista vain sydämen valpas vartioiminen. –

Toinen isä kuvaa tätä rukoustapaa sanomalla, että kun sulkeudut sydämeesi, sieltä löytyvät portaat taivaaseen.

Eräs rukouksen kolmijako on esitetty mm. ortodoksisessa rukouskirjassa: Rukousta voi harjoittaa tässä järjestyksessä: ensiksi opetellaan rukoilemaan huulilla, sitten otetaan ajatus mukaan ja kun rukoileminen on tullut tavaksi, se vedetään sydämeen. Tämä on hiljaista näkymätöntä ja kuulumatonta rukousta. Toistetaan samaa lyhyttä rukousta, useimmiten Jeesuksen rukousta jota luostareissa harjoitetaan: »Herra Jeesus Kristus Jumalan Poika, armahda minua syntistä». Sydämen rukouksessa siirrämme aivomme pois ajattelemisesta, keskitämme huomiomme rintakehän yläosaan sydämen paikkeille, suljemme aistimme ulospäin, samoin kaiken tarkkaavaisuutemme ulospäin ja alamme rukoilla syvässä rauhassa, sydämessä.

Tottuneilla munkeilla lopulta hengityksen rytmikin sopeutuu rukoussanoihin, niin että he rukoilevat puolet Jeesuksen rukouksesta sisäänhengittäessään ja toisen puolen rukousta uloshengittäessään. Lopulta rukous ei lakkaa ollenkaan vaan he rukoilevat nukkuessaankin.

Vaikka munkilla on sama päämäärä kuin jokaisella kristityllä, ns. »maailmassa» ei voi omistautua kokonaan rukouksen opiskelemiseen. Luostarissa pidetään huolta kokemusperäisesti, ettei nuoren munkin tarvitse kulkea kaikkien virheiden läpi, mitä on vaarana. Moni hurmaantuu uskonnon hartauteen eikä ymmärrä pitää huolta sydämen puhdistamisesta. Jos tämä menee pitkälle ja hartaudenharjoituksesta tulee ikäänkuin intohimo, sellaista ihmistä ei voi kukaan enää auttaa.

Oppiminen edellyttää nöyryyttä ja nöyryyttä saa opettelemalla tuntemaan syntejään. Kun uskoudutaan rippi-isälle tai ohjaajalle, tämä pitää järjen kunnossa ja auttaa kiiruhtamaan hitaasti ja etenemään turvallisesti. Kohtuullisuus on ortodoksisen opin korkein hyve, kehityksen tulee tapahtua luonnollisten edellytysten mukaan, hitaasti vaivaa nähden ja käyttäen hyödyksi vaivasta saatua kokemusta. Siksi pidetäänkin nöyryyttä kaikkien hyveitten äitinä.

Toinen syy miksi on hyvä olla luostarissa, on huolista vapautuminen. Ei tarvitse välittää muodista, ei olla hieno eikä vaikuttaa älykkäältä. Politiikkaan ei tarvitse perehtyä eikä osallistua. Tavallisella munkilla ei ole huolta omaisuuden hoidosta eikä perheestä, ei ole veroasioita eikä sijoitusharkintoja.

Luostari-isät sanovat, että niinkuin pienikin hiekanjyvänen silmässä riistää näön, niin pienikin huoli vie rauhan rukoilla. Toinen isä sanoo: »On mahdotonta juosta kahleissa». Ei yksin maallisista luopuminen riitä rauhan saamiseen, vaan on myös pidettävä omatunto vapaana sopimalla ihmisten kanssa ja vapautumalla siten vihasta. Vain puhtaassa sydämessä asuu rauha.

Munkin työ on siis sitä, että vähitellen vähennetään ajattelemista ja lisätään rukoilemista sydämessä. Tuo mainittu kolmas tapa rukoilla kulkee rinnan hengellisen mietiskelyn tai paremmalla sanalla ilmaistuna kontemplaation kanssa. Tämä on asiain katselemista hengessä hengellistä mittapuuta käyttäen. Rukouksen lisääminen tapahtuu, jos se tehdään oikein, hyvin varovasti. Jos kiirehtii liikaa, seuraa paha taka-askel. Kuitenkin säännöllistä rukouksen harjoitusta tarvitaan. Sa-

moin kuin urheilijat harjoittavat ruumistaan, munkin on harjoitettava mieltään. Diadokhos Fotikelainen sanoo 400-luvulla: »Kuka haluaa sulattaa kultamalmia, hän ei saa laskea tulta loppumaan uunista, muuten malmi pysyy kovana. Samoin käy sen, joka milloin muistaa Jumalaa, milloin ei, sillä hän menettää keskeytyksen vuoksi, mitä on jo rukouksella saavuttanut.»

Mikä on sitten munkin ponnistusten tulos. Millainen ihminen on, kun hän muuttuu alkukuvansa suuntaan, saa takaisin kauneuttaan, voimaansa, raikkauttaan, puhtauttaan ja aitouttaan.

Kauan menestyksellä askeesia harjoittanut ihminen muuttuu pienen lapsen kaltaiseksi, yksinkertaisuus, ilo ja valoisuus säteilevät hänestä. Ei ole muita huolia kuin että ei itse tekisi pahaa.

Ajatustavan muuttumista kuvaavat 400-luvun Diadokhoksen määritelmät:

»Omistamisen himosta vapautuminen on sitä, että haluaa yhtä paljon olla omistamatta kuin joku toinen haluaa omistaa.

Tieto on sitä, että pyrkiessään kohti Jumalaa kadottaa tietoisuuden itsestään.

Nöyryys on hyvien tekojensa täydellistä unohtamista.

Vihastumattomuus on kiihkeää halua olla vihastumatta.

Puhtaus on Jumalan jatkuvaa muistamista.

Rakkaus on kasvava kiintymys niitä kohtaan, jotka pilkkaavat ja panettelevat meitä.

Täydellinen muuttuminen on iloitsemista Herrassa, niin että kammottava kuolemakin muuttuu iloksi.»

Eräs kirjoittaja kuvaa vanhan munkin olemusta näin: »Valoisuus on merkillinen oire näissä Vala-

mon vanhoissa munkeissa... Valoisa rauha, sellainen yksinkertainen ja oikea. Se ei unohdu siltä, joka sen kerran on heissä havainnut ja kokenut. Sen jälkeen ei voi olla tietämättä, että on olemassa sellainen olotila tai hengen ulottuvuus, luostarin elämäntapa: Yksinkertainen oleminen pyhyydessä ja häiriintymättömässä vapaudessa. Se on kuin taivaan tuuletonta korkeutta. Tuo Valamon vanhojen merkillinen valoisuus kertyy kaiketikin hiljalleen vuosien mittaan rukoilemisen ilmakehäksi. Se lienee lakkaamattoman rukouksen seesteinen sää. Ehkäpä jonkinasteisen pyhyyden oire.»

600-luvun Hesekhios Orjantappuraluostarista kirjoittaa: »Mitä enemmän sadetta lankeaa, sitä enemmän se pehmittää maata. Mitä useammin minkään ajatuksen häiritsemättä rukoilemme Kristuksen nimeä, sitä hedelmällisemmäksi Hän tekee sydämemme maan, saa sen vavahtamaan ilosta ja riemusta.»

Hesekhios jatkaa: »Kun vahvistamme itseämme henkisellä raittiudella meissä tulee säteilemään valo. Ensiksi se on kuin käsissämme oleva kynttilä joka vie meitä sielun polkua. Sitten se paistaa kuin täysikuu joka kulkee rataansa mielen taivaalla. Lopuksi se on kuin säteilevä aurinko. Jeesus, vanhurskauden aurinko, ilmestyy meille puhtaassa valossaan.»

Joillekin munkeille tulee selvänäkemisen lahja. Sellainen oli tiettävästi Uudessa Valamossa isä Mihaililla.

Viimeisimpiä Venäjällä pyhäksi kanonisoituja oli 1800-luvun puolivälissä elänyt Serafim Sarovilainen. Hänen elämäkerrassaan kerrotaan, kuinka hänen ruumiinsa kirkastui voimakasta valoa säteileväksi hänen ollessaan hengellisessä

Kristusikoni Käsintekemätön, Konevitsan ikonin kääntöpuolella, valok. Vesa Pekka Takala

keskustelussa erään hurskaan Motovilov-nimisen miehen kanssa. Samalla hetkellä isä Serafim näki myös Motovilovin ruumiin säteilevän valoa.

On paljon sellaista mitä munkit eivät kerro toisille, sellaista ovat esim. näyt. Näkyihin yleensä neuvotaan suhtautumaan varovaisesti, koska ei milloinkaan voi olla varma niiden alkuperästä. Näkyjä tulee säännönmukaisesti määrätyssä askeesin vaiheessa, ja ne voi menettääkin niinkuin kaikki muutkin saavutukset. Eräs muutama kymmenen vuotta sitten Athoksella kuollut isä näki jumalanpalveluksen aikana läsnäolevia pyhiä, mutta kun hän kerran arvostellen ajatteli kirkossa olevia turisteja, nämä näyt katosivat määräajaksi.

Olipa munkki millä asteella tahansa hänen on taisteltava mielensä puhtaudesta kuoleman hetkeen saakka.

Tietoja Valamon ystävät ry:n toiminnasta 1973–83

Koonnut Leena Levanto

Perustaminen

Monen ihmisen mielessä oli alkanut elää haave Valamon luostarin uudesta kirkosta. Moni oli myös halukas toimimaan haaveen toteuttamiseksi. Ensimmäinen käytännön toimenpide oli yhdistyksen perustaminen: Valamon ystävät -nimen saanut yhdistys perustettiin 11.11.1973 Helsingissä NMKY:n juhlasalissa Vuorikatu 17:ssa. Kokouksessa oli läsnä n. 100 henkeä, puheenjohtajana toimi Irinja Nikkanen ja sihteerinä Veikko Purmonen. Perustamissopimuksen allekirjoittivat KP Arkkipiispa Paavali ja johtokunta. Koska oikeusministeriö suostui käsittelemään asian kiireellisenä, yhdistys voitiin merkitä yhdistysrekisteriin jo 4.1.1974. Näin se pääsi heti aloittamaan varainhankinnan kirkon rakentamista varten. Tämän lisäksi yhdistykselle annettiin toinenkin tehtävä. Sääntöjen 2 §:n mukaan »yhdistyksen tarkoitus on osallistua Valamon luostarin uuden kirkon rakennus- ja hoitokustannuksiin sekä luostaritradition tuntemuksen ja pyhiinvaellustietouden edistämiseen».

Valamon ystävät ry:n ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat:
varanotaari Irinja Nikkanen, puheenjohtaja

Yhdistyksen ensimmäinen toimintakohde oli Uuden Valamon ensimmäinen kivikirkko, jota rakennettiin ja sisustettiin 1975—77. Valok. Timo Lehtonen.

teol.kand. Veikko Purmonen, sihteeri
osaston esimies Nikolai Galkin, rahastonhoitaja
johtaja Georg Koullias
ylidiakoni Mikael Kriisin
arkkitehti Ivan Kudrjavzev
johtaja Nikolai Tjapugin.

Luottamushenkilöt

Seuraavat henkilöt ovat toimineet Valamon ystävät ry:n luottamushenkilöinä:

Puheenjohtaja
Irinja Nikkanen 1973—

Sihteeri
Veikko Purmonen 1973—

Kirkon vihkiäiset pidettiin kesäkuun 5 p:nä 1977.

Rahastonhoitajat
Nikolai Galkin 1973–75
Pehr Björklund 1976–79
Veikko Kaheinen 1980–82
Sakari Siitonen 1983–

Muut johtokunnan jäsenet
Antti Aittoniemi 1983–
Airi Ahpo 1976
Nikolai Galkin 1973–75
Maria Iltola 1977–78, 1981–82
Veikko Kaheinen 1979–82
Georg Koullias 1973–75
Mikael Kriisin 1973–
Ivan Kudrjavzev 1973–76
Igor Kurkimies 1977–
Asta Partanen 1978–81
Sakari Siitonen 1983–
Nikolai Tjapugin 1973–78

Varsinaiset tilintarkastajat
Nikolai Saiki 1974
Dimitri Silppula 1974–
Igor Kurkimies 1975–76
Nikolai Galkin 1977–

Varatilintarkastajat
Johannes Ohisalo 1974–
Aleksander Stening 1974–

Yhdistyksen tilinpäätöksen on useana viime vuonna laatinut Antti Aittoniemi ja Raili Kiianpalo on auttanut kirjanpidossa ja huolehtinut laskutuksesta.

25.3.1979 arkkipiispa Paavali asetti luostarin igumeniksi pappismunkki Panteleimonin. Kuvassa vasemmalta igumeni Panteleimon, rovasti Viktor Railas, yhdistyksemme sihteeri pastori Veikko Purmonen, arkkidiakoni Herman, arkkipiispa Paavali, Jyrki Härkönen, pappismunkki Sergei ja arkkimandriitta Simforian.

Jäsenet ja jäsenmaksut

Jäsenkortisto, jota viime aikoina on hoitanut Pehr Björklund, kertoo jäsenistä vain nimen ja osoitteen. Noin puolet heistä asuu Helsingin seudulla, puolet muualla Suomessa ja ulkomailla. Jäsentiedotetta lähetetään eri puolille maailmaa aina Amerikkaa ja Afrikkaa myöten. Suurin osa jäsenistä kuuluu ortodoksiseen kirkkoon, mutta mukana tiedetään olevan myös paljon luterilaisia ja joitakin roomalaiskatolisia.

Jäsenmäärän kehitys on ollut seuraavanlainen:

Pv	Jäseniä n.	Kasvu	Henkilö-jäsenmaksu	Ainais-jäsenmaksu
11.11.1973	100			
31.12.1974	850	750	10,–	200,–
1975	1000	150	10,–	200,–
1976	1100	100	10,–	200,–
1977	1550	450	10,–	200,–
1978	2000	450	10,–	200,–
1979	2000	—	15,–	300,–
1980	2150	150	15,–	300,–
1981	2200	50	15,–	300,–
1982	2400	200	20,–	300,–

Kuten taulukosta näkyy, jäsenmäärä kasvoi suhteellisesti ja absoluuttisesti eniten pian perustamisen jälkeen: vuoden 1974 kuluessa saatiin 750 uutta jäsentä. Niinpä varainhankinnan ohella vuoden toiminnan pääpaino olikin jäsenhankinnassa. Pyrittiin »löytämään myös toiseen kansankirkkoon kuuluvat Valamon ystävät sekä saamaan

tukea valtakunnan rajojen ulkopuoleltakin». Tulokset olivat hyvät. Puheenjohtaja totesikin tarkastellessaan vuoden 1974 toimintaa: »Yleensä kulunut vuosi on ollut hyvin innostuneen ja aktiivisen toiminnan aikaa. Sekä ortodoksit että toisuskoiset ovat suhtautuneet yhdistyksen toimintaan suurella myötämielisyydellä».

Toinen jäsenmäärän kasvun huippu saavutettiin vuosina 1977 ja 1978; kumpanakin vuonna yhdistykseen liittyi 450 uutta jäsentä. Syynä tähän lienee Valamon luostarin saama suuri julkisuus kirkon vihkimisen yhteydessä.

V. 1979 jäsenmäärä sen sijaan ei noussut. Puheenjohtaja kommentoi tilannetta: »Kulunut vuosi on toiminnassamme sikäli ainutlaatuinen, että jäsenmäärä ei ole kasvanut juuri ollenkaan. Tosin uusia jäseniä on liittynyt, mutta vanhoja on sitä mukaa siirtynyt tuonilmaisiin. Emme tiedä sanoa, mikä on ollut syynä siihen, ettei jäsenmäärä ole kasvanut muutamalla sadalla jäsenellä kuten tähän asti, ainoa tiedossamme oleva seikka on se, että jäsenmaksu korotettiin viime vuosikokouksessa.»

Kolmas suuri jäsenmäärän lisäys, 200 henkeä, tapahtui v. 1982, jolloin Filokalia I oli ilmestynyt edellisenä vuonna ja sitä tehtiin tunnetuksi laajalti.

Yhdistyksellä on kaksi *kunniajäsentä.* V. 1979 vuosikokous päätti kutsua kunniajäseniksi KP Arkkipiispa Paavalin ja Valamon kirkon suunnittelijan, arkkitehti Ivan Kudrjavzevin.

Jäsenmaksu on ollut varsin vaatimaton koko yhdistyksen olemassaolon ajan. Henkilöjäsenmaksu oli v. 1978 saakka 10 mk, vv. 1979–81 se oli 15 mk ja vuodesta 1982 alkaen se on ollut

20 mk. Ainaisjäsenmaksu oli vv. 1973–78 200 mk, siitä eteenpäin 300 mk. V. 1982 perustettiin uusi jäsenmaksuluokka; kannatusjäsenmaksu on 500 mk. Ainaisjäseniä on 343 ja kannattajajäseniä yksi.

Paikallisosastot ja toimikunnat

Yhdistyksellä on kolme rekisteröimätöntä *paikallisosastoa,* joista vanhin, Lahden, on perustettu 18.2.1975. Ensimmäinen puheenjohtaja oli Soja Pääkkönen. Nykyisin puheenjohtajana toimii Leena Leinonen ja jäseniä on hiukan yli 100 henkeä.

Turun paikallisosastoa johti aluksi Lahja Vuorensola, nykyinen puheenjohtaja on Sven Hjertberg ja 11.9.1980 perustetussa paikallisosastossa on noin 100 jäsentä.

Lappeenrannan paikallisosasto perustettiin 6.2.1982. Jäseniä on 70 ja puheenjohtajana toimii Katja Attila.

Kouvolassa ollaan parhaillaan perustamassa paikallisosastoa.

Paikallisosastot ovat varsin itsenäisiä ja etsivät kukin itselleen parhaiten soveltuvat toimintamuodot. Ne ovat järjestäneet myyjäisiä, tehneet retkiä ja pitäneet ohjelmallisia illanviettoja ym. ja näin keränneet varoja ja levittäneet luostaritietoutta paikkakunnillaan.

Vv. 1975–79 yhdistyksen piirissä toimi *naistoimikunta,* johon kuuluivat Aino Björklund, Musa Denisoff, Eini Forsman, Raakel Koivusalo, Irinja Nikkanen, Mariamne Purmonen ja Raija Särkijärvi. Naistoimikunnan tehtävänä oli mm.

myyjäisten valmistelu ja järjestäminen. Näistä toimista on sittemmin vastannut epävirallisempi suuri talkoolaisten joukko, kantavina voimina ovat olleet Aino ja Pehr Björklund, Irinja Nikkanen sekä Irja ja Sakari Siitonen.

Myynninedistämistoimikunta perustettiin v. 1981; siihen kuuluvat Raili Kiianpalo ja Sakari Siitonen.

Varainhankinta

Ensimmäisessä vuosikokouksessa 10.2.1974 todettiin, että »yhdistyksen talous on nollassa». Mutta n. 60 läsnäolleelle jäsenelle saatettiin kertoa, että monenlaista toimintaa oli saatettu alkuun varojen keräämiseksi kirkon rakennusrahastoon. Sisäasiainministeriöltä oli anottu lupa panna toimeen vuoden kestävä valtakunnallinen rahankeräys. Oli perustettu taloudellisten asiain valiokunta. Myyjäisten järjestäminen oli uskottu informaatio- ja myyjäisvaliokunnalle. KP Arkkipiispa Paavalin koolle kutsumassa kokouksessa 26.1.1974 oli suunniteltu varainkeruuta yksityiskohtaisesti; mukana oli Valamon luostarin, Ortodoksisten Nuorten Liiton, P. Sergein ja Hermanin Veljeskunnan, Ortodoksisen Veljestön, Valamoseuran, Ortodoksisen Opiskelijaliiton, Ortodoksisen Ylioppilasliiton Senioreitten, Pappisseminaarin Oppilasyhdistyksen ja Valamon ystävät ry:n edustajia.

Niinpä seuraavassa vuosikokouksessa 9.3.1975 talous näytti jo aivan toisenlaiselta. Valtakunnallinen keräys oli tuottanut 103.000 mk kirkon rakennusrahastoon. Myös muu varainhankinta oli tuottanut tuloksia.

V. 1975 lahjoitettiin kirkon rakennusrahastoon 200.000 mk. V. 1977 pidetty valtakunnallinen keräys kirkon sisustamiseksi tuotti 43.000 mk. V. 1976 lahjoitettiin lisäksi 50.000 mk rakennusrahastoon sekä v. 1977 luostarille 74.500 mk. Kirkon vihkiäisten yhteydessä lahjoitettiin niinikään 95.000 kpl Martta Wendelinin piirtämää postikorttia sekä 50.000 markan edestä mitaleja ja riipuksia.

Luostarille on 31.12.1982 mennessä lahjoitettu rahaa seuraavasti:

1975	200.000 mk
1976	50.000 mk
1977	74.500 mk
1978	4.550 mk
1979	5.000 mk
1980	600 mk
1981	11.000 mk
1982	9.285 mk
Yhteensä	354.935 mk

Rahaa ja myyntiin menevää tavaraa on lahjoitettu yhteensä noin 500.000 mk:n arvosta.

Vuosittain on järjestetty 1—3 myyjäiset Helsingissä sekä useana vuonna myös paikallisosastojen toimesta Lahdessa ja Turussa. Helsingin myyjäisten yhteistuotto on ollut seuraava:

1978	14.000 mk
1979	27.000 mk
1980	22.000 mk
1981	13.000 mk
1982	25.000 mk

Luostarille on lahjoitettu yhdistyksen kautta myös erilaisia tarvikkeita kuten tuhansia kappaleita kirjoja, kaksi taiteilija Ina Collianderin mosaiikkityötä, ikoneja, käsitöitä ja muita tekstiilejä, kaksi kristallikruunua, kahvikupit, pakastearkku, kahdet kangaspuut, tulppaaninsipuleita, omenapuun taimia jne.

Vuosikokous 1983 päätti perustaa Filokalia-rahaston turvaamaan rahallisesti teoksen jatkoosien ilmestymisen. Rahastossa on 200.000 mk ja sitä tullaan mahdollisuuksien mukaan kartuttamaan.

Julkaisutoiminta

Kirkon valmistumisen jälkeen yhdistyksen toiminnan painopiste on ollut julkaisutoiminnassa.

V. 1974 alkaen julkaistiin muutaman vuoden ajan *Jeesuksen rukous* -nimistä vihkosarjaa. Sen on suomentanut Sirkka Maria Markkanen.

Yhdistyksen toimesta julkaistiin venäjänkielisenä laitoksena *skeemaigumeni Johanneksen kirjeet* v. 1976. Samana vuonna kirja ilmestyi myös suomenkielisenä Isä Johannes – Valamon vanhuksen kirjeitä – nimisenä; sen käänsi KP Arkkipiispa Paavali ja kustansi WSOY. Skeemaigumeni Johannes oli eräs niistä, jotka toivat hesykastisen rukousperinteen Valamoon. Raamattuun ja pyhien isien kirjoituksiin vedoten hän kirjeissään opastaa, varoittaa ja lohduttaa eri puolilla maailmaa asuvia rippilapsiaan.

Athanasios Suuren 300-luvun puolivälissä kirjoittama *Antonios Suuren elämä* ilmestyi v. 1978.

Taiteilija Ina Colliander luovutti elokuussa 1983 Kristuksen kirkastusta kuvaavan mosaiikkityönsä kiinnitettäväksi Valamon kirkon pääoven yläpuolelle sille varattuun syvennykseen.

Sisar Kristoduli (Helena Lampi) suomensi sen vanhasta kreikasta ja kieliasua muokkasivat Sirkka Maria Markkanen ja Matti Jeskanen. »Munkkeuselämän isänä» tunnetun kilvoittelijan elämää kuvaava teos kuuluu uskonnollisen kirjallisuuden klassikoihin.

V. 1977 järjestettiin kirjoituskilpailu, jonka tarkoituksena oli kerätä muistoja vanhasta ja uudesta Valamosta. Kilpailun I palkinnon sai Sirkka Maria Markkanen, II palkinnon Nikolai Saiki ja III palkinnon Niina Pehkonen. Palkintolautakuntaan kuuluivat KP Arkkipiispa Paavali, Kyllikki Härkäpää ja Irinja Nikkanen. Palkituista kirjoituksista sekä lisäksi eräistä pyydetyistä artikkeleista koottiin kirja nimeltä *Muistoja Valamosta,* joka ilmestyi v. 1980. Irinja Nikkasen toimittamassa kirjassa 18 ihmistä kertoo monenlaisia muistoja ja kokemuksia Valamosta. Siinä on 195 valokuvaa, joista suuri osa on ennen julkaisemattomia, sekä 55 taidejäljennöstä, jotka ovat kuuden taiteilijan käsialaa. Kannen ja värisivut suunnitteli Igor Kurkimies.

Kirjoituskilpailun yhteydessä kävi ilmi, että Nikolai Saikilla oli muistissaan runsaasti aineistoa vanhasta Valamosta. Niinpä hänen muistelmansa julkaistiin v. 1981 Irinja Nikkasen toimittamana kirjana nimeltä *Vanhan Valamon esilukija kertoo.* Kirjan kannen suunnitteli Igor Kurkimies. Yhdistys antoi Nikolai Saikille 5000 markan suuruisen stipendin muistitiedon tallentamisesta, samasta aiheesta KP Arkkipiispa Paavali myönsi hänelle Pyhän Karitsan Ritarikunnan mitalin.

Yhdistyksen merkittävin ja mittavin julkaisuhanke on kuitenkin moniosaisen *Filokalia*-teoksen saattaminen suomen kielisenä lukijoiden ulottu-

ville. Filokalia on valikoima suurten kilvoittelija-isien hengellisen elämän kokemuksia ja ohjeita tuhannen vuoden ajalta. Sitä kääntää vanhasta kreikasta Sisar Kristoduli Bytouman luostarissa Kreikassa. Filokalian I osa ilmestyi v. 1981 Irinja Nikkasen toimittamana, sen kieliasua muokkasivat Matti Jeskanen, Irinja Nikkanen ja Hertta Rovio. Käännöksen tarkistustyötä suoritti professori Henrik Zilliachus. Filokalia I:n julkaisemista varten saatiin 2000 mk Suomalaisen kirjallisuuden edistämisvaroista, II osaa varten on myönnetty 3000 mk. II osa onkin jo suomennettu ja sen kieliasun tarkistus on jo melkein suoritettu, joten se ilmestynee v. 1984 aikana. III osa on myös jo suomennettu. Myös Filokalian kannen suunnitteli Igor Kurkimies.

Sisar Kristoduli on niinikään kääntänyt kreikasta Arkkimandriitta Kerubimin teoksen *Neitsyt Marian puutarha,* joka tullaan julkaisemaan myöhemmin.

Igor Kurkimies on kerännyt *pashanteko-ohjeita* ja valmistanut niistä monisteen. Mainittakoon vielä, että arkkitehti Ivan Kudrjavzev lahjoitti yhdistykselle v. 1980 kirjoittamansa ja kustantamansa venäjänkielisen vihkosen *Valamon ensimmäinen kivikirkko.*

V. 1980 julkaistiin sisar Kristodulin kreikasta suomentama Arkkimandriitta Kerubimin teos *Athoksen munkki Isä Athanasios.* Sen kieliasun tarkisti Viljo Maksimainen ja kirjan toimitti Irinja Nikkanen. Tällä vuosisadalla elänyt Isä Athanasios oli ortodoksisen luostarielämän keskuksen Athos-vuoren Gregorios-luostarin igumeni. Kirja kertoo tämän syvällisen ja viisaan kilvoittelijan elämänvaiheet.

Yhdistys valmistelee parhaillaan onnittelu- ja suruadressien julkaisemista. Niitä suunnittelee Igor Kurkimies.

Valamon luostari perusti yhteistyössä Valamon ystävät ry:n kanssa v. 1980 Valamon Kirjakerhon auttaakseen ystäviään entistä paremmin saamaan luettavakseen luostarin ja Valamon ystävät ry:n toimesta julkaistavaa ortodoksista kirjallisuutta. Kerho lähettää jäsenilleen n. 5 teosta vuodessa.

Valamon ystävä -lehti

Jäsenkunnan välisenä yhdyssiteenä toimii Valamon ystävä -niminen tiedotuslehti, jonka ensimminen numero on päivätty 1.7.1974. Lehti ilmestyy »tarpeen vaatiessa, sitä mukaa kuin julkaistavaa aineistoa kertyy», kuten sitä perustettaessa päätettiin. Se on ilmestynyt kaksi kertaa vuodessa, muutamana vuonna useamminkin, niin että tänä vuonna ollaan numerossa 25.

Lehden kahdeksan ensimmäistä numeroa toimitti Maria Iltola, siitä eteenpäin Irinja Nikkanen on vastannut tämän A5 -kokoisen, 12—24 -sivuisen kuvitetun lehden syntymisestä. Uutiset ja kuulumiset Valamon luostarista on viime vuosina kirjoittanut Asta Partanen. Lehti painetaan nykyään Kustannus Bysantin offsetpainossa Helsingissä.

Valamon Ystävä -lehden välityksellä yhdistyksen jäsenet ovat saaneet paljon ja monenlaista tietoa yhdistyksen toiminnasta ja luostarin tapahtumista. Lehdessä on kerrottu yhdistyksen julkaisuista, myyjäisistä, tilaisuuksista ja muusta

toiminnasta. On selostettu Valamon tapahtumia, kuten kirkon rakentamisen edistymistä vaihe vaiheelta aina vihkiäisjuhlaan saakka. On kerrottu muista rakennuskohteista, tapahtumista, vierailuista, seminaareista, kursseista, merkkipäivistä luostarissa. On selostettu kirkkotekstiilien kunnostamista, ikonien restaurointia, talkoolaisten työskentelyä jne. Lehti on piirtänyt monipuolisen ja elävän kuvan niin yhdistyksen toiminnasta kuin luostarin tapahtumista.

Konsertti Uspenski-katedraalissa syksyllä 1981, kuoroa johtaa dir.cant. Peter Mirolybov, solisteina Nikolai Gedda, yhdistyksemme johtokunnan jäsen protodiakoni Mikael Kriisin ja Konstantin Häkkälä.

Konsertit ja juhlat

Konsertteja ja juhlia on järjestetty useita, joista mainittavin lienee syksyllä 1981 Uspenski-katedraalin kuoron konsertti, jossa Nikolai Gedda esiintyi solistina. Konsertti radioitiin. Kaikki halukkaat eivät mahtuneet sisälle katedraaliin.

Kirkon valmistumisen johdosta pidettiin 1977 kiitosrukoushetki Helsingissä niille, jotka eivät voineet matkustaa kirkon vihkiäisiin.

Yhdistyksen 5-vuotisjuhla pidettiin Finlandia-talossa syksyllä 1978. Kaikki halukkaat eivät mahtuneet kamarimusiikkisaliin.

Nikolai Gedda ja Peter Mirolybov Valamon ystäväin kukittamina.

Filokalian I osan valmistumisen johdosta pidettiin v. 1981 kiitosrukoushetket Helsingissä, Kuopiossa ja Valamossa.

Juhlia on valmistellut kulloinkin erikseen valittu juhlatoimikunta.

Pyhiinvaellusmatkat luostariin

V. 1977 alkaen luostariin on tehty vuosittain 4—5 pyhiinvaellusmatkaa eli kuuden vuoden aikana yhteensä 26 matkaa. Toista tuhatta henkeä on

Pyhiinvaeltajia palmusunnuntaina luostarin trapesassa. Henkilöt vasemmalta Irja ja Sakari Siitonen, Rauni Turkia, oikealla Pehr Björklund.

tällä tavoin päässyt tutustumaan luostarin elämään. Monille pyhiinvaeltajille matkasta on tullut vuosittainen traditio.

Koska pyhiinvaellusmatkoista on ilmoitettu Valamon ystävä -lehden ja Uskon Viestin lisäksi myös mm. Helsingin ev.lut. seurakuntien Kirkko ja kaupunki -lehdessä, mukana on ollut sekä ortodokseja että luterilaisia, sekä »vanhoja» luostarin ystäviä että ensikertalaisia. Tämä on otettu huomioon; pitkien bussimatkojen aikana ovat matkanjohtajat kertoneet Valamon vaiheista, luostarin elämästä, ortodoksisista jumalanpalveluksista, tavoista, juhlista jne. Mukana olleilla on myös ollut tilaisuus tehdä kysymyksiä. Näin luostari on saanut monia uusia ystäviä, onpa pyhiinvaellusmatka merkinnyt joillekin ensimmäistä askelta Kirkkoon liittymisen tiellä.

Pyhiinvaellusmatkojen johtajina ovat toimineet Aino ja Pehr Björklund, Eini ja Paula Forsman, Irinja Nikkanen sekä Irja ja Sakari Siitonen.

Valamon informaatio

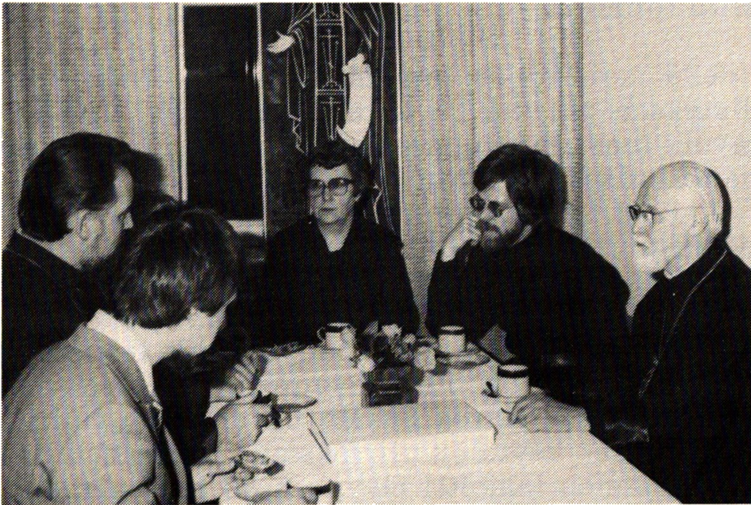
Alkuaikoina viisi ensimmäistä vuotta puheenjohtajan koti toimi yhdistyksen tyyssijana. Kun tämä alkoi vähitellen käydä mahdottomaksi toiminnan kaiken aikaa laajentuessa voimakkaasti, yhdistys vuokrasi yhdessä luostarin kanssa loka-marraskuun vaihteessa v. 1978 Helsingin ortodoksiselta seurakunnalta oman 45 m^2 käsittävän toimitilan, jonka osoite on Liisankatu 29 A 2.

Valamon informaation avaaminen loi yhä paremmat edellytykset yhä useamman jäsenen osal-

listumiselle käytännön töihin ja vilkastutti muutenkin yhdistyksen toimintaa. Toimistossa päivystetään – ja tarjotaan teetä kävijöille – kolmena päivänä viikossa eli maanantaina, keskiviikkona ja perjantaina klo 10–13 sekä lisäksi keskiviikkona illalla klo 17–18. Päivystäjinä ovat toimineet Kerttu Ahokas, Aino ja Pehr Björklund, Timo Heinonen, Raakel Koivusalo, Sirpa Kuusela, Synnöve Lindberg, Hilkka Luoto, Irinja Nikkanen, Sisko Piirainen, Pirkko Ranne, Irja Siitonen ja Raija Särkijärvi. Kaikki päivystäjät kuten muutkin yhdistyksen piirissä toimivat henkilöt tekevät palkatonta työtä yhdistyksen hyväksi.

Valamon informaation kodinsiunaus toimitettiin tammikuussa 1979. Kuvassa edessä vasemmalta Aino Björklund, kirkkoherra Aleksander Korelin, arkkipiispa Paavali, Irinja Nikkanen ja pappismunkki Ambrosius. Takarivissä vasemmalta, protodiakoni Mikael Kriisin, Pehr Björklund, Marja Svensson, Asta Partanen, Valamon kirkon arkkitehti Ivan Kudrjavzev, rovasti Arvi Karpov, Kerttu Ahokas, Tarja Lehmuskoski, Nikolai Tjapugin, Irja Siitonen ja Claire Kurkimies.

Kodinsiunaustilaisuudessa yläkuvassa vasemmalta Pehr Björklund, kirkkoherra Aleksander Korelin, yhdistyksen puheenjohtaja Irinja Nikkanen, pappismunkki Ambrosius ja arkkipiispa Paavali. Alakuvassa arkkipiispa Paavali ja yhdistyksen varapuheenjohtaja Igor Kurkimies.

Muu toiminta

Edellä mainittujen toimintamuotojen lisäksi yhdistyksen piirissä on uurastettu monin muinkin tavoin luostaritietouden levittämiseksi ja varojen hankkimiseksi luostaria varten.

V. 1974 taiteilija Martta Wendelin antoi yhdistykselle oikeuden painattaa 240.000 kpl postikortteja, jotka esittävät vanhan Valamon maisemia. Helsingin ort. seurakunnan ikonimaalauspiirin jäsenten maalaamia ja lahjoittamia ikoneja ja pääsiäismunia on ollut myynnissä Valamon informaatiossa. Petros Sasaki on antanut auliisti yhdistyksen käyttöön piirroksiaan. Arkkitehti Sakari Siitonen lahjoitti myyntiin 60 kpl valmistamiaan puupiirroksia Valamon Uudesta kirkosta.

Kirkon vihkimisen vuonna 1977 valmistettiin pronssinen Valamo-mitali sekä pronssinen ja hopeinen riipus, jotka oli suunnitellut Ivan Kudrjavzev. Irina Tchernych-Pått suunnitteli metallisen Umilenie -ikonin. Myös punaisia lampukan laseja teetettiin myyntiin.

Irinja Nikkanen laati v. 1976 Yleisradiolle ohjelman Valamon luostarin vaiheista ja Asta Partanen kokosi 1978 filmin »Lakkaamattoman rukouksen lähde» kirkon rakentamisesta ja vihkimisestä. Valamo-opintokurssin julkaisemiseen osallistuttiin ja Valamo-aiheinen äänikirje näkövammaisille valmistui v. 1978, sen toimitti Timo Lehtonen.

Valokuva-arkisto käsittää Nikolai Tjapuginin lahjoittaman Vanha-Valamo -diakokoelman sekä vanhoja ja uusia valokuvia luostarista. Kuvia ovat ottaneet Vesa Pekka Takala ja monet harrastelijat. Luostarin myöhemmistä rakennusvaiheista on tekeillä filmi.

Arkkipiispa Paavali yhdessä Valamon Ystävät ry:n edustajien Irinja Nikkasen ja Nikolai Tjapuginin sekä luostarin edustajien munkki Hermanin ja veli Kristoforoksen kanssa kävi luovuttamassa ensimmäiset kappaleet Valamo-mitalia ja -riipusta Tasavallan Presidentti Urho Kekkoselle huhtikuun 22 p:nä 1977.

Useita kymmeniä lehtiartikkeleita on laadittu Valamosta ja STT:n kautta on jatkuvasti tiedotettu yhdistyksen toiminnasta ja luostarin tapahtumista.

Puheenjohtaja ja muut yhdistyksen jäsenet ovat osallistuneet lukuisiin sekä ortodoksien että ekumeenisiin tilaisuuksiin ja kertoneet niissä yhdistyksen toiminnasta ja Valamosta.

Yhteinen ilomme

Valamon ystävät -yhdistyksellä on Kerttu Ahokkaan ammattitaidolla järjestämä arkisto sekä

laaja lehtileikekokoelma, joista yllä olevat tiedot on poimittu. Tätä yhdistyksen toimintaa kuvaavaa aineistoa tutkiva joutuu ihmetyksen ja ihailun valtaan.

Ensinnäkin yhdistyksen jäsenmäärän nopea kasvu hämmästyttää. Yhtä vuotta lukuunottamatta se on vuosittain noussut usealla sadalla hengellä. Yhdistyksen harjoittaman jäsenhankinnan ohella tähän lienee vaikuttanut osaltaan 1970-luvulla kasvanut yleinen kiinnostus ortodoksista kirkkoa ja Valamon luostaria kohtaan, ehkä myös myönteinen suhtautuminen ekumeniaan yleensä. Yhdistykseen kuuluu kummankin kansankirkkomme jäseniä, jotka ilmeisesti arvostavat Valamoa sekä hengellisenä keskuksena että yhteisenä, tärkeänä kulttuuriperintönämme ja jotka haluavat tätä perintöä vaalia.

Toiseksi herättää ihailua yhdistyksen toiminnan laajuus ja monialaisuus. Heti perustamisen jälkeen käynnistyi käytännön uurastus monella taholla ja tasolla. Paljon on tehty ja saatu aikaan. Miten tämä kaikki on ollut mahdollista? Jostakin on ihmeellisesti ilmaantunut innostuneita, taitavia ja kekseliäitä ihmisiä, jotka ovat ahertaneet uskollisesti yhdistyksen hyväksi. Heitä on useita kymmeniä, ellei peräti satoja; niin monia ettei läheskään kaikkien nimiä ole voitu mainita. Ehkä heitä on niin paljon siksikin, että yhdistyksen piirissä on hauska tehdä työtä, siellä vallitsee hyvä henki ja iloinen mieliala. Jokaiselle halukkaalle löytyy juuri hänelle sopivaa työtä, ja pienikin panos otetaan kiitollisena vastaan. Mutta talkoolaisia on paljon ennen kaikkea siksi, että Valamon luostari on heille tärkeä ja rakas. Tuntuu kuin monet ihmiset olisivat odottaneet tilaisuutta saa-

da osoittaa rakkauttaan luostaria kohtaan myös käytännössä. Tähän yhdistys on tarjonnut kanavan ja toimintamuodot ja näin auttanut ihmisiä antamisen iloon.

Sisällys

ISBN 951-95799-2-3

